

CULTUURRAAD

VOOR DE

NEDERLANDSE CULTUURGEMEENSCHAP

ZITTING 1977-1978

11 JANUARI 1978

BELEIDSNOTA

NATIONALE OPVOEDING

ingediend door
de heer J. RAMAEKERS
Minister van Nationale Opvoeding

VERSLAG

namens de Commissie voor onderwijs
uitgebracht door mevrouw W. DEMEESTER-DE MEYER

..

Samenstelling van de Commissie :

Voorzitter : de heer W. Mesotten.

Vaste leden : de heer H. Deleeck, mevrouw W. Demeester-De Meyer, mejuffrouw W. De Weweire, de heren J. Dupré, R. Kuylen, E. **Leemans**, W. Mesotten, C. Moors, R. Nauwelaerts, F. Swaelen, L. Van den Brande ;

de heren A. De Rore, M. Galle, W. **Geldolf**, A. Laridon, mevrouw J. Nauwelaerts-Thues ;

de heren J. Gabriels, W. Kuijpers, R. Maes, J. Somers ;
de heren R. **Bonnel**, H. De Croo, E. Vandersmissen.

Plaatsvervangers : de heer D. Coens, mevrouw P. D'Hondt-Van Opdenbosch, mejuffrouw G. Dielens, de heren G. Monard, R. Otte, A. **Rutten** ;

de heren E. Baldewijns, M. Bourry, G. Temmerman ;

de heren W. Desaeyere, E. **Raskin** ;

de heren P. Poortmans, G. Sprockeels.

Zie :

74 (1977-1978) — Nr. 1 : Beleidsnota

INHOUD

	Blz.
1. Inleiding van de verslaggever	3
II. Inleiding van de Minister van Nationale Opvoeding	3
Basisonderwijs	4
Secundair Onderwijs	4
Buitengewoon Onderwijs	6
Psycho-Medisch-Sociale Centra	6
Pedagogisch Hoger Onderwijs	7
Hoger Onderwijs	8
Wetenschappelijk onderzoek	9
Tewerkstellingsbeleid	9
III. Bespreking	9
A. Inleiding	9
B. Het Basisonderwijs	13
C. Het Secundair Onderwijs	16
D. Het Buitengewoon Onderwijs	19
E. Psycho-Medische-Sociale Centra	21
F. Het Pedagogisch Hoger Onderwijs	24
G. Hoger Onderwijs en Wetenschappelijk Onderzoek	26
H. Het tewerkstellingsbeleid	31
1. Logistieke problemen	32

I. INLEIDING VAN DE VERSLAGGEVER

Het is een verheugend feit dat de Minister van Nationale Opvoeding (Nederlandse sector) een beleidsnota ingediend heeft in de Cultuurraad voor de Nederlandse Cultuurgemeenschap.

Sedert de grondwetswijziging 1971 waarbij het artikel 59bis tot stand kwam werden slechts volgende onderwijsnota's in de Cultuurraad ingediend.

1. Algemene beleidsnota van Minister W. Calewaert in datum van 20 november 1973.
2. Het vernieuwd secundair onderwijs van Minister H. De Croo in datum van 25 maart 1975.

Dit is bijzonder weinig geweest; daarom verdient deze beleidsnota bijzonder veel aandacht.

Dat naast de regeringsverklaring met betrekking tot het onderwijsbeleid een uitgebreide beleidsnota van de Nederlandstalige Minister van Nationale Opvoeding kan besproken worden in de Cultuurraad voor de Nederlandse Cultuurgemeenschap, is een stap naar verdere culturalisering van het onderwijsbeleid.

Deze beleidsnota is uiteraard geen engagement van de regering, maar is wel een engagement van de Minister zelf.

Het Egmontpact voorziet als gemeenschapsmaterie de nu reeds bestaande onderwijsmaterie van de Cultuurraad, uitgebreid met „de didactische en pedagogische vorming: de voorschoolse, post- en parascolaire, de professionele bij- en omscholing”.

Niettegenstaande een voetnota dat inzake onderwijs de status quo wordt behouden bestaat de hoop dat bij de definitieve culturalisering grotere deelaspecten van dit onderwijs zullen behoren tot de gemeenschapsmaterie. Gezien de Minister van Nationale Opvoeding (Nederlandse sector) een beleidsnota zonder samenspraak met de Minister van Nationale Opvoeding (Franse sector) in de Cultuurraad indient zou ook het onderwijs in beide cultuurgemeenschappen verschillend kunnen evolueren. Wij beschouwen deze beleidsnota en de indiening ervan als een begin van de evolutie.

Het is daarom ook dat de cultuurcommissie van onderwijs gewild heeft bijzonder veel belang te hechten aan de bespreking van deze nota.

Daar waar het de bedoeling is in de openbare vergadering de verschillende leden van de verschillende fracties de kans te geven hun eigen visie te konfronteren met deze van de Minister, werd de bespreking in de commissie een verduidelijking van de ideeën geformuleerd in de beleidsnota. Van de constructieve gedachtenwisseling waaraan de commissie vier vergaderingen heeft gewijd, vindt U hier een neerslag.

* * *

II. INLEIDING VAN DE MINISTER VAN NATIONALE OPVOEDING

Het onderwijs en de opvoeding zijn een **recht** voor allen, de gemeenschap heeft **als plicht** elk lid door passende begeleiding maximale kansen op ontplooiing te bieden. **De opvoeding** moet worden gezien als wat zij werkelijk is: **een dienst** van en voor de gemeenschap.

Mij beleid zal er naar streven elk individu de mogelijkheid te schenken zich volledig te ontplooiën in de gemeenschap. Ik wens te **breken** met het **bestendigen van voorrechten**. Hiervoor moet:

- **aan iedereen onderwijs** verschaft worden **volgens** zijn aard en zijn bekwaamheid, **ongeacht** zijn sociale status, zijn geslacht, zijn levensbeschouwing of zijn financiële mogelijkheden;
- **aan iedereen gelijke kansen** geboden worden **op elk moment** van het leven en gedurende heel de loopbaan ongeacht de leeftijd en de basisvorming.

Eén van de **basisbeginselen** van elke onderwijs-hervorming zal er in bestaan **alle onderwijsvormen** van eenzelfde niveau nader tot elkaar te brengen door ze te **integreren** in eenzelfde structuur.

Daarbij sluit de **noodzaak** aan van:

- het **uitstellen** van de definitieve **studiekeuze**;
- de **permanente begeleiding** om de betrokkenen volgens hun mogelijkheden **te oriënteren** en om te beletten dat sommigen voortijdig hun studien afbreken;
- de blijvende **mogelijkheid** tot **heroriëntering**;
- een **opvoedingsproces** te ontwikkelen dat **ononderbroken** verder loopt.

Om deze doelstellingen te bereiken is het aangewezen de opleiding in twee **fasen** te splitsen:

- een eerste fase die **algemeen** is en naar polyvalentie leidt.
- een tweede fase die, **na keuze** van een loopbaan, **de specialisatie**, de vervolmaking, de aanpassing aan gewijzigde situaties verstrekt.

Het is mijn bedoeling **onderwijsstructuren te realiseren aangepast aan de behoeften van de moderne mens in de snel evoluerende maatschappij**.

Materieel, cultureel en sociaal impliceert de democratisering dat elke burger recht heeft op **permanente vorming**. De permanente vorming is een absolute noodzaak in een mobiele maatschappijvorm als de onze en is het enige middel om over de duur van heel het leven de integrale ontwikkeling van de persoonlijkheid te verzekeren.

Het onderwijsbeleid zal gericht zijn op de integratie van de onderwijsinstellingen in de gemeenschap. Dat betekent het progressief omvormen van de onderwijsinstellingen tot centra voor onderwijs, voor socio-culturele en voor sportieve activiteiten.

Op elk niveau van de onderwijsorganisatie zal veel zorg worden besteed aan volgende belangrijke principes:

- het toekennen van de onontbeerlijke **autonomie** aan de schoolleefgemeenschappen;
- het verstrekken van **informatie** aan al degenen die bij de onderwijsvoorzieningen betrokken zijn.

* * *

BASISONDERWIJS

De organisatie van het basisonderwijs, zoals de organisatie van het onderwijs op elk niveau, moet worden gezien in het ruimere kader van het gehele onderwijsbeleid.

De verlenging van de leerplicht moet in datzelfde perspectief worden gezien. Door het invoeren van de **schoolplicht op vijfjarige leeftijd** zal de mogelijkheid worden gecreëerd om de **overgang** van de speelse begeleiding naar een meer intentioneel gericht en meer systematisch opgebouwd onderwijs te verwezenlijken.

Deze wijziging kan aldus ten goede komen aan onze doelstelling om binnen het geheel van de kleuter- en de basisschool te komen tot **meer continuïteit** en meer integratie in de begeleiding van de kinderen.

Het kan zeker **niet** de bedoeling zijn om de aanvang van de „lagere school”, zoals wij die nu kennen, te **verleggen** naar de vijfjarigen toe. Dat zou de huidige moeilijkheden die heel wat kinderen ondervinden bij het overstappen naar de basisschool, enkel verplaatsen en zelfs nog doen toenemen.

De continuïteit die in de begeleiding van de kinderen wordt beoogd, wens ik ook door te trekken in de vernieuwingsaanpak.

Met het ook op deze continuïteit en met de bezorgdheid reeds **gestarte vernieuwingspogingen** niet af te breken, wordt het algemene principe van de Commissie Onderwijsvernieuwing Basisschool behouden. Er zullen wellicht **andere accenten** worden gelegd, o.m. zal worden gestreefd naar **meer overleg en samenwerking** onder de verschillende onderwijsnetten.

Ook zal in de loop van het komende schooljaar worden onderzocht **welke vernieuwingspogingen** reeds **vatbaar** zijn voor ruimere **toepassing** naar het gehele veld van het basisonderwijs.

In dat verband is het nodig de taakomschrijving van de pedagogische **inspectie** te herzien en ze om te buigen naar die begeleidingsfunctie.

De pedagogisch-didactische **taak** van het hoofd **van de school** dient te worden gerevaloriseerd.

Meer specifiek m.b.t. het aan gang zijnde C.O.B.-experimenteerwerk wordt de **aandacht** vooral gevestigd **op**

*** integratie- en differentiatieproblematiek**

- vooral wordt gestreefd naar een nauw **samenbrengen** van de groep **5-, 6- en 7-jarigen**;
- er wordt gezocht naar het uitproberen van **andere dag- en weekstructuren**, waarbij vooral ook de muzische vorming meer kansen moet krijgen;
- steeds met het oog op de ontplooiing van de hele persoonlijkheid zal ook worden gezocht naar begeleidingsvormen, waarbij de **lichamelijke ontwikkeling** vanuit creatief en expressief standpunt meer aan haar trekken komt.

* voorkomen en bestrijden van **leerbelemmeringen**
Tekortkomingen, handicaps en belemmeringen dienen tijdig te worden opgespoord en gepast te worden geremedieerd. Deze bijzondere kindbegeleiding dient eerst en vooral te worden georganiseerd binnen het gewone onderwijs. Een uitbreiding van het aantal **aanpassingsklassen** is voorzien.

* het overbruggen van de geschillen tussen **huiselijk milieu** en **schoolse** omgeving

Hierbij wordt gedacht aan alle kinderen die tot marginale groepen behoren. Ongetwijfeld neemt het opvangen van kinderen van **gastarbeiders** een belangrijke plaats in.

Tenslotte wens ik ook de aandacht te vestigen op de **relatie school-gezin**. Zonder een sterke betrokkenheid van de ouders bij het onderwijsgebeuren hebben vernieuwingspogingen weinig kans op slagen.

* * *

SECUNDAIR ONDERWIJS

Meer dan dit voor het basisonderwijs en voor het hoger onderwijs het geval is, is deze opdracht samen te vatten als een antwoord op de algemeen aanvaarde eis naar **democratisering** der studiën — de kwalitatieve democratisering — hetgeen betekent: een antwoord op het steeds groeiend aantal kinderen, ook uit sociaal en cultureel zwakkere milieus, dat in staat wordt gesteld om via studiën zichzelf te worden, en dus des te beter aan het maatschappelijk leven deel te nemen.

Inderdaad, in het V.S.O., zoals het voor het eerst in september 1970 werd ingevoerd, waren onder meer de hiernavolgende **beginselen** ingebouwd:

- het **verdagen** van de studiekeuze;
- de permanente **studiebegeleiding**;
- de progressieve **oriëntering** der studiën volgens een systeem van opties;
- het streven naar een **op** het **individueel afgestemd** onderwijs, met studiepakketten aangepast aan de persoonlijke interesse en bekwaamheid;

- het **ophalen** van socio-culturele **achterstanden**;
- het verschaffen van een **kritische, geactualiseerde vorming** en het bevorderen en waarderen van alle kennisinhouden die de sociale relaties bepalen;
- het bekomen van een **grotere** interpenetratie van de verschillende vormen van secundair onderwijs en de volledige gelijkwaardigheid van de studiën op dit niveau;
- en **betere voorbereiding** tot het **hoger onderwijs** en tot de **permanente vorming**.

Evenwel, nu ongeveer zeven jaar verlopen zijn, moet jammer genoeg worden vastgesteld dat deze zinvolle en doelgerichte principes slechts ten dele, in ieder geval niet zoals gewenst, in de onderwijsrealiteit zijn overgekomen.

Een zestal grote, **prioritaire opties** kunnen in dat opzicht richtinggevend zijn:

- het **wegnemen** van de **verwarring** en de onzekerheid waarmede velen, die bij het V.S.O. betrokken zijn, te kampen hebben;
- het geleidelijk **terugkeren** naar een **modulair systeem**, gesteund op een zo groot mogelijke periode van **polyvalente vorming**;
- het realiseren **per regionale eenheid** van een zo groot mogelijke, maar rationele **studiewaai**er;
- het **herdenken** van het **beroepssecundair onderwijs**, o.m. terwille van de verlengde schoolplicht ;
- het nauwgezet en doorgedreven **begeleiden van de leerkrachten**, hetgeen een belangrijk middel is om de doelstelling van het V.S.O. te realiseren;
- eerst het **uniformiseren en** daarna het **veralgemenen** van de vernieuwing.

Een eerste stap **is** het **technisch oplossen** van alle problemen die veroorzaakt worden door teksten die elkaar tegenspreken en door **nodeloze ingewikkeldheid van de onderrichtingen**.

Inzake **evaluatie** moet het thans toegepaste systeem dringend aan vereenvoudiging onderworpen worden, en moet opnieuw gedacht worden aan het beginsel van de begeleiding waarvan het een onderdeel is.

Als de technische problematiek opgelost is, is brede **informatie** over de actuele vormgeving van het V.S.O. een tweede stap. Heel de **onderwijswereld**, zowel de centrale administratie als het inrichtingshoofd en de leerkracht, heeft nood aan een **vademecum van de reglementering**. Voor het **grote publiek** echter, voor alle geïnteresseerden, gaande vanaf de openbare besturen en de privé-ondernemingen tot en met de ouders en zelfs de kinderen, is een brochure met doeltreffende en **zakelijke voorlichting** in het vooruitzicht gesteld.

Het modulair systeem bevat de mogelijkheid om een studiepakket samen te stellen dat aansluit bij de persoonlijkheid van de student.

De **scholengemeenschappen** zoals ze thans vastgelegd zijn zullen aan een grondig en objectief-

rationeel **onderzoek** onderworpen worden. Dit zal een eerste voorbeeld zijn van rationalisatie en programmatie. Binnen elke scholengemeenschap moet, zonder proliferatie, de volledige waaier van studierichtingen voorzien zijn. Elke **instelling** zal haar **vaste structuur** krijgen. Deze structuur mag niet langer van jaar tot jaar afhankelijk gesteld worden van een fluctuerende schoolbevolking. De stabiliteit van het personeel, de uitbouw van een aangepaste infrastructuur per gebouw, de informatie inzake inschrijvingen, enz. kunnen niets anders dan er baat bij hebben.

Het beroepssecundair onderwijs moet meer werkelijkheidsgericht worden.

Van den beginne af is de opname van het beroepssecundair onderwijs in het geheel van de vernieuwing een uitdaging geweest.

Er mag niet vergeten worden dat het beroepssecundair onderwijs zowel naar inhoud als naar vorm **pragmatisch ingesteld** is, dit wil zeggen dat het zich richt tot leerlingen die een geringere mogelijkheid tot abstraheren bezitten.

Het beroepssecundair onderwijs kan daarom alleen geherwaardeerd worden indien het rechtstreeks **afgestemd** blijft **op zijn eigen finaliteit**.

In het kader van de schoolplichtverlenging is men aan een studie van dit onderwijs toe. De grote lijnen van deze studie zijn reeds te weerhouden:

- de **algemeen vormende vakken** van het beroepssecundair onderwijs kunnen **niet los** staan van de totaliteit der opleiding, maar moeten in nauwe relatie tot de eigenlijke beroepsvakken onderwezen worden;
- de zogenaamde **praktijk** moet gelegenheid laten enerzijds tot **beroepsinformatie**, later tot **reëel contact** leggen met de beroepswereld of met de industriële omgeving;
- het beroepssecundair onderwijs is anders, heeft een **eigen mentaliteit**, en de **leerkrachten** moeten daarvan ten volle **bewust** zijn, en niet situatievreemd een ander onderwijsklimaat trachten over te planten.

Hoe dan ook, de schoolplichtverlenging, staat op het getouw.

De nieuwe onderwijsvorm, die het herdacht of verruimd V.B.S.O. zou kunnen zijn, zal aan de categorie van degenen die voorheen voortijdig de school verlieten, bevrediging moeten schenken.

De overstap naar het V.S.O. en de convergentie van de V.S.O.-initiatieven moet bevorderd worden.

Iedereen weet, eerste vaststelling, dat het traditioneel en het vernieuwd secundair onderwijs **naast elkaar** bestaan. Het Rijksonderwijs en het grootstedelijk onderwijs zijn overgegaan naar het V.S.O.; het privé-initiatief is voor meer dan 80 % traditioneel gebleven. En nochtans werd via de Informatiemedia herhaalde malen medegedeeld

dat er ook in het vrij onderwijs een positieve consensus tegenover het V.S.O. bestaat. Dit probleem moet in onderling overleg aangepakt worden.

Andere vaststelling, gedurende de voorbije zeven jaar zijn de **initiatieven uiteengelopen**, zodat er een nieuwe verscheidenheid in het V.S.O. zelve is ontstaan.

Er kan aangenomen worden dat een vernieuwingsgedachte, die zo rijk is aan mogelijkheden, niet tot één enkele identische formule moet herleid worden. De diversiteit mag echter niet die omvang aannemen dat ze aanleiding geeft tot verzuiling, in die mate zelfs dat bijvoorbeeld de **overgang van de leerlingen** van het ene net naar het andere, of van het ene stelsel naar het andere **op** onoverkomelijke moeilijkheden stuit.

Het is duidelijk dat er naar meer gelijkvormigheid moet gestreefd worden. De **Overleg- Verbeteringscommissie**, die werd opgericht om de convergentie tussen de onderwijsnetten te bewerken, werd door mij hoofdzakelijk **belast met** opdrachten die in de richting van het **naar elkaar toegroeien gaan**.

* * *

BUITENGEWOON ONDERWIJS

Het is duidelijk dat t.a.v. de schoolbevolking van het buitengewoon onderwijs, problemen opduiken die niet altijd voorkomen in andere onderwijsvormen.

Pragmatische en geleidelijke uitvoering en toepassing zijn daarom fundamentele principes waarmee rekening dient gehouden.

Een belangrijk principe dat ten opzichte van de gehandicapte kinderen in het oog dient gehouden is vooral de **integratie** van deze leerlingen **in het „leven”** in plaats van het „zuiver” onderwijs.

Afzonderlijke koninklijke besluiten zullen genomen worden met het oog op het bepalen van de **bekwaamheidsbewijzen** van h.et personeel, de bijkomende **opleiding** van het personeel, de pedagogische **inspectie**, de schoolbevolkingsnormen alsook **statutaire maatregelen** in het buitengewoon onderwijs.

Binnen het raam van een gecoördineerd gehandicaptenbeleid zal een bijzondere aandacht worden besteed aan de oprichting van **semi-internaten** gehecht aan de scholen voor buitengewoon onderwijs **van het Rijk**.

Wenselijk zou eveneens zijn het **leerlingenvervoer** in het buitengewoon onderwijs dusdanig te organiseren dat het **verblijf** van het gehandicapte kind **in de schoolbus** tot een strikt **minimum** kan worden beperkt.

Een sterkere **integratie** van de gespecialiseerde P.M.S.-Centra in de buitengewoon onderwijs scholen zal worden betracht, ze zullen mogelijk uitgebouwd worden tot zuivere begeleidingscentra.

T.a.v. de problematiek van het buitengewoon onderwijs moeten **twee gebieden** worden onderscheiden:

- enerzijds het buitengewoon onderwijs **georganiseerd in scholen** en instituten;
- anderzijds de **relatie** van het buitengewoon onderwijs, ressorterend onder Nationale Opvoeding met andere verzorgings- of begeleidingsinstanties, met name **revalidatiecentra** erkend door het Rijksfonds voor Sociale Reclasseur van de mindervaliden evenals de verhouding tot het **Fonds voor Medische- Sociale en Pedagogische Zorg** voor gehandicapten gecreëerd door het Ministerie van Volksgezondheid.

T.a.v. deze „externe” begeleidingsinstanties wenst de Minister onmiddellijk aan te stippen dat hij zijn volledige **medewerking** zal verlenen om tot een verantwoorde **coördinatie** te komen tussen de Departementen van Volksgezondheid en Gezin, van Arbeid en Tewerkstelling en van Nationale Opvoeding.

* * *

PSYCHO-MEDISCH-SOCIALE CENTRA

Om tegemoet te komen aan de **noden van de P.M.S.-Centra** zelf — met het oog op een betere specifieke hulp aan de kinderen — en op een **beter werken in teamverband**, is het de bedoeling van de Minister in zijn beleid een reeks van voorzieningen en maatregelen te treffen.

In de opvoedingssituatie wordt meer en meer de klemtoon gelegd op de ontplooiing van de totale persoonlijkheid en daardoor is er ook **meer behoefte aan begeleiding op psychisch, medisch en sociaal vlak**.

Deze opvatting strookt niet met de werking van de Diensten voor Studie- en Beroepsoriëntering waar het accent ligt **op** de oriëntering. **Studie- en beroepsoriëntering** is uiteraard slechts **één**, zij het een belangrijk **aspect** van de begeleiding.

Het volstaat niet langer de oriënteringsadviezen te verstrekken op de traditionele keuzemomenten. De geïsoleerde studie- en beroepsoriëntering is voorbijgestreefd. Ze dient vervangen door een ruimere optiek van de psyche-medisch-sociale begeleiding die oog heeft voor al wat het kind meemaakt en hulp verstrekt in zijn groei en ontwikkeling. M.a.w. de **diensten** voor studie- en beroepsoriëntering dienen geleidelijk **omgevormd tot** of opgenomen in de **P.M.S.-Centra**.

Een wetsontwerp betreffende de wijziging van de wet van 1 april 1960 zal de omvorming van de Diensten tot Centra verder tot stand brengen.

Nadien kan worden overgegaan tot een definitieve redactie van een **organiek statuut**.

Een volwaardige en **volledige begeleiding**, vanaf het moment van de diagnosestelling tot en met de remediëring en **revalidatie**, zal ook **in de Rijks-sector** worden uitgebouwd. De Rijks P.M.S.-Centra dienen uitgebouwd tot centra met een polyvalente taak, die benevens de huidige benadering ook instaan voor de specifieke hulpverlening waaronder bepaalde vormen van revalidatie (logopedie, functie-training, e.d.m.) en remediëring (orthopedagogiek).

De bekommernis om het onderwijssysteem **tot rust** te laten komen, strekt zich **ook** uit naar **de P.M.S.-Centra**.

Het personeel van de Centra beschikt evenwel nog steeds niet over een eigen statuut. De Minister heeft dan ook de intentie om de realisatie van een eigen **statuut voor de personeelsleden** als een prioritaire doelstelling te beschouwen.

Het technisch personeel van de Centra heeft reeds dezelfde vlakke loopbaan en weddeschalen als het onderwijzend personeel. Het statuut van het technisch personeel van de Rijks-P.M.S.-Centra zal dan ook **geïnspireerd zijn door het statuut** van de leden van het personeel van het **Rijksonderwijs**.

Het experiment P.M.S.-vernieuwing.

Hoewel op 1 september 1975 werd gestart met een vernieuwingsexperiment in veertien P.M.S.-Centra en op 1 september 1976 dit experiment werd uitgebreid tot vierentwintig P.M.S.-Centra en Diensten voor Studie- en Beroepsoriëntering, beschikken we slechts over een paar **interimrapporten en over fragmentarische ervaringen**, verkregen in enkele centra die incidenteel, niet volgens een model, werden geconsulteerd.

De aanpak van het experiment P.M.S.-vernieuwing dat door de vorige Minister werd gepland, dient grondige **koerscorrecties** te krijgen.

In deze optiek worden voor het werkjaar 1977-1978 in de P.M.S.-Rijkscentra enkele **thema's** ontwikkeld. Een verrechtvaardiging qua prioriteit impliceert een **betere kennis van de maatschappelijke structuren** die de leerlingen beïnvloeden.

De P.M.S.-Centra mogen niet langer systeembestendigend werken, maar systeemveranderend.

De centra moeten **loskomen** van een **te grote aandacht voor de cognitieve ontwikkeling** van de jonge mens, en in een juiste verhouding de nodige tijd besteden aan de andere „menselijke” aspecten van de ontwikkeling van de jonge mens tot volwassene.

Gezien de precaire toestand van de arbeidsmarkt, is het ten zeerste wenselijk dat ouders en kinderen, zo volledig mogelijk worden **ingelicht** over de gehele **gamma beroepen**, de reële inhoud ervan en de toekomstmogelijkheden. De Centra dienen in dat verband nauwer samen te werken

met de diensten van de R.V.A. en het Planbureau zodat er **ook prognoses over de beroepen** kunnen worden verstrekt.

Als **onmiddellijke maatregel** gaf de Minister, opdracht aan een werkgroep van de Rijks P.M.S.-Centra tot het opstellen van een **beroepenboek** dat de meest voorkomende beroepen in ons land beschrijft, samen met de daaraan voorafgaande opleidingen en uitwegen.

De Minister zal tevens de centra en diensten vragen nog meer aandacht te besteden aan een zo ruim mogelijke **informatie** onder de vorm van brochures, voorlichtingsvergaderingen, informatie nopens de schoolstructuren, de verschillende studierichtingen en de daarop aansluitende beroepskeuzen en -mogelijkheden. In dat verband wordt in de Rijkscentra een uitgebreide **brochure over de studierichtingen na het hoger secundair onderwijs** opgesteld.

* * *

PEDAGOGISCH HOGER ONDERWIJS

Het herdenken van de opleiding van de leerkrachten

De **reglementering** van het normaalonderwijs — pedagogisch hoger onderwijs — is **voorbijgestreefd**, zij zal worden aangepast aan de herklasering van dit onderwijs in het hoger onderwijs van het korte type.

Op dit ogenblik is de pedagogische **opleiding** van de leerkrachten **onaangepast**. De studenten van het pedagogisch hoger onderwijs dienen voorbereid te worden op hun nieuwe functie en hun nieuwe taak. De vorming van de leerkrachten moet worden ingedeeld in een **opleidingsfase**, gericht op een degelijke startpositie van de jonge leraar, gevolgd door een **systematische permanente begeleiding** tijdens de beroepsuitoefening. Ingevolge deze visie is een **verlenging** van de opleidingsfase **niet aangewezen**.

De initiële opleiding moet **gericht** zijn **op** de actueel geldende en de onmiddellijk te voorziene **onderwijspraktijk**. Dit betekent dat de beroepsopleiding van de leerkracht moet **afgeleid** worden **uit de structuur en de doelstellingen van de onderwijsvormen** waar hij zal functioneren. Grondige veranderingen in deze onderwijsvormen moeten dus hun weerklank vinden in het pedagogisch hoger onderwijs.

De **permanente begeleiding**, ook genoemd — in-service-training of recyclage — omvat bijscholing, omscholing en vernieuwing op wetenschappelijk en didactisch vlak.

Bij het opstellen van de reglementering zal rekening gehouden worden dat de normaalscholen

reële pedagogische instituten dienen te worden die **verschillende opleidingstypes** verzorgen **die onderling gelijkwaardig zijn**.

Dezelfde diploma's van geaggregeerde moeten **ook** kunnen behaald worden in het onderwijs voor **sociale promotie**, **alsook** brevetten die leiden tot **bijkomende onderwijsbevoegdheid**, aanvullend bij het basisdiploma.

De diverse **opleidingsvormen** moeten **meer aandacht schenken aan elkaars werkterrein**. De opleiding tot geaggregeerde van het kleuteronderwijs en van geaggregeerde van het lager onderwijs moeten **onderling meer geïntegreerd worden**. Tijdens de aanvangsperiode — het eerste semester — moet één gemeenschappelijk studiepakket worden aangeboden. Dit houdt bovendien het voordeel in de definitieve studiekeuze voor één van beide opleidingstypes uit te stellen.

Bepaalde aanpassingen zouden kunnen voorzien worden, facultatief ten behoeve van de studenten, die voor de gediplomeerden tot **andere beroepswegen** kunnen leiden dan uitsluitend tot een onderwijsloopbaan.

Overgangsmogelijkheden voor houders van **diploma's** van het hoger onderwijs van het **korte type** of van een **kandidaatsdiploma** afgeleverd door een universiteit of door een instelling van het lange type, naar **een aangepast tweede leerjaar**, moeten voorzien worden. Dit zou kunnen leiden tot het behalen van een diploma van geaggregeerde lager secundair onderwijs wat de betrokkene zal toelaten te onderwijzen in de vakken vermeld op het basisdiploma.

Pedagogische centra

In vervanging van de bestaande pedagogische bureaus van het secundair en het basisonderwijs zullen, **in nauwe binding** met de Pedagogische Hogere Instituten, pedagogische centra worden opgericht. De werking van deze pedagogische centra, telkens **één centrum per provincie**, zal worden gecoördineerd en geleid vanuit een **centraal pedagogisch bureau**. De centra hebben zowel een begeleidende als een informatieve taak. Ze zullen vanzelfsprekend belast worden met studies die zullen ontstaan zowel vanuit de individuele kennismaking met het schoolgebeuren als vanuit opdrachten die toegestuurd worden vanwege het centraal pedagogisch centrum. **Specialisatiemaatregelen en coördinatie** tussen de Instituten onderling zullen dubbel gebruik voorkomen.

* * *

HOGER ONDERWIJS

Het ogenblik lijkt thans gekomen om op deze kwantitatieve ontwikkeling een kwalitatieve evolutie te laten volgen. Daarom neemt de Minister

zich voor om in de komende tijd een aantal maatregelen aan het Parlement of de Cultuurraad voor te leggen, die moeten bijdragen tot een waarachtige **verbetering** van ons hoger onderwijs.

— er zal een „Hoge Raad voor het Universitair Onderwijs” opgericht worden.

De opdrachten die bij decreet aan de **V.L.Z.R.** werden toegekend zullen hierbij **complementair** zijn met name het overleg en de samenwerking onder de Vlaamse universitaire instellingen.

De thans bestaande „Vaste Commissie voor de academische graden en de programma's van de universitaire examens” zal opgenomen worden in de Hoge Raad;

— de examencommissies van de Staat voor het universitair onderwijs zullen uitgebreid en versterkt worden tot een „**Open Universiteit**”;

— **verouderde** universitaire **structuren**, zoals de academische raad, de scholen, de instituten, de interfacultaire centra en de leerstoelen zullen **afgeschaft** worden. Daarom zal in de **loopbaan** van het onderwijzend personeel een hiërarchie worden ingebouwd (docent, hoogleraar, gewoon hoogleraar) met minimaal te eerbiedigen termijnen en eventueel een **contingentering**.

Aanpassing van de universitaire pedagogiek impliceert de permanente medewerking van **assistenten** en **werkleiders**. Er zal dan ook een speciale inspanning gedaan worden om de **stabiliteit** van betrekking voor deze groep te **verruimen**;

— het onderscheid tussen **wettelijke** en **wetenschappelijke graden** zal verdwijnen;

— de sedert 1929 bestaande regeling voor de „**aggregatie** hoger secundair onderwijs” zal worden **aangepast**. Er kan in geen geval sprake zijn van een verlenging van de opleiding, maar wel een sterker beklemtonen van de praktische vorming;

— **samenwerking en overleg** moeten ook tot stand komen tussen de universiteiten en alle andere vormen van hoger onderwijs. Met dat doel zal o.m. de verdere samenstelling van de diverse „Hoge Raden” uitgewerkt worden, teneinde vervolgens te kunnen overgaan tot de samenstelling van de overkoepelende „**Vaste Raad** voor het Hoger Onderwijs”.

In toepassing van de wetten van **18 februari 1977** werden voorlopige maatregelen getroffen teneinde de studiën voor **industriële ingenieur** en **architect** met ingang van het academiejaar 1977-1978 te laten starten. Deze voorlopige maatregelen, die voornamelijk de organisatie van de studiën, minimum en maximum aantal lesuren, verplichte vakken, optievakken, optiecursussen en prestaties van het personeel omvatten, zullen in de komende maanden, na raadpleging van de bevoegde adviesorganen, omgezet worden **in definitieve bepalingen**. Intussen zal eveneens de wijze waarop de studiën bekrachtigd worden, de toe te kennen bekwaamheidsbewijzen, hun kwalificatie, vorm en vermeldingen worden bepaald.

WETENSCHAPPELIJK ONDERZOEK

Wetenschappelijk onderzoek wordt niet alleen verricht aan de universiteiten, maar behoort ook tot de hoofdpodracht van een achttal **wetenschappelijke instellingen** die rechtstreeks ressorteren onder de bevoegdheid van het Departement van de Minister.

Een sedert lang bestaande **discriminatie inzake taalrolverdeling** van het personeel zal thans verholpen worden. Sedert de publikatie in het Belgisch Staatsblad van de taalkaders van de wetenschappelijke instellingen zal bij elke bevordering en aanwerving in deze instellingen zorgvuldig ge- waakt kunnen worden over het eerbiedigen van deze taalkaders.

Tot het fundamenteel wetenschappelijk onderzoek wordt ook in niet geringe mate bijgedragen door het Fonds voor Kollektief Fundamenteel Onderzoek op Ministerieel Initiatief. Een aantal wetenschappelijke centra worden hierdoor betoe- laagd. Op dit ogenblik is **een uitgebreid onderzoek** aan de gang omtrent het al dan niet verantwoord voortbestaan van deze centra, althans onder de huidige subsidiëeringsvorm.

* * *

TEWERKSTELLINGSBELEI

Een belangrijk en actueel punt is het probleem van de tewerkstelling in het algemeen en binnen het onderwijs in het bijzonder.

Het is principieel de stelling van de Regering dat men moeilijkheden die tijdelijk zijn niet mag oplossen met structurele maatregelen die blijvend zijn, ook nadat de tijdelijke moeilijkheden zijn verdwenen. De Minister van Arbeid en Tewel- stelling heeft een algemeen plan waarmee 70 000 werklozen moeten tewerkgesteld worden, een plan dat zal worden uitgebreid. Niettegenstaande dat wat de Minister zei over structurele maatregelen poogt de Minister in het bijkomend, meer structu- reel gedeelte van dit plan een oplossing in te scha- kelen m.a.w. de Minister beoogt de oplossing van de werkloosheid niet enkel langs „tewerkgestelde werklozen” en „stagiairs R.V.A.”, doch **via be- perkte structurele maatregelen die van hoge peda- gogische waarde zijn.** Het probleem is de financie- ring.

De Minister citeert **enkele van de voorstellen** die hij reeds op 15 juli aan de Minister van Arbeid, vervolgens aan de Eerste Minister en de Minister van Economische Zaken heeft overgemaakt:

- verlaging van de normen voor **hoofdonder- wijzer zonder klas**, mits de verplichting voor de hoofdonderwijzer bepaalde interims te ver- zorgen ;
- geleidelijke uitvoering van de wet op het bui- tengewoon onderwijs, in het bijzonder de op- richting van **semi-internaten voor het Rijk**, met aangepaste personeelsbezetting ;

- maatregelen ten opzichte van het Nederlands- talig onderwijs te **Brussel** ;
- maatregelen ten gunste van **kinderen van gast- arbeiders**, in het bijzonder in deze scholen waar ze in grote getale aanwezig zijn ;
- ondersteuning, door een bijkomende perso- neelsbezetting, van bepaalde **vernieuwings- experimenten** ondermeer de Commissie Onder- wijsvernieuwing Basisonderwijs, de invoering van de vernieuwde wiskunde in het basis- onderwijs, het innovatieonderwijs (5- tot 8- jarigen) ;
- tewerkstelling van 500 **werklozen** met het oog op het treffen van tijdelijke pedagogische maatregelen zoals het opvangen van kinderen van 2 tot 2 1/2 jaar, het toewijzen van bij- komende taakleraren, het toestaan van bijko- mende, verantwoorde classesplitsingen, de or- ganisatie van voor- en nabewaking alsook van de busbegeleiding.

Tot hier datgene wat de Minister denkt noodza- kelijk te zijn als inleiding.

Op dit ogenblik gaat de Minister **niet** verder in op hetgeen hij in de beleidsnota genoemd heeft **logistieke problemen**, organisatie van het **Departe- ment** van Nationale Opvoeding en een verant- woord **personeelsbeleid**. Dit betekent vanzelfspre- kend niet dat ze tijdens de nu volgende bespreking niet aan bod kunnen komen.

III. BESPREKING

A. Inleiding

Nadat het voorstel wordt geformuleerd, de nota per sector te bespreken, meent een lid te moeten opmerken dat de Minister van Wetenschapsbe- leid, de heer R. Vandekerckhove bij de bespre- king ook zou moeten kunnen aan bod komen, gezien hij belast is met het wetenschapsbeleid.

De Minister van Nationale Opvoeding verklaart hierbij dat hij zich, voor wat het wetenschappelijk onderzoek betreft, in deze nota strikt tot zijn eigen bevoegdheid heeft beperkt, die zelfs de bevoegd- heidssfeer van de Cultuurraad overschrijdt.

Wat het wetenschappelijk onderzoek betreft is de Cultuurraad enkel bevoegd voor de aanmoedi- ging van de vorming van de vorsers.

Meerdere leden feliciteren de Minister voor deze nota.

Een lid wijst hierbij specifiek op volgende twee principieel belangrijke aspecten, nl. dat deze be- leidsnota werd ingediend en dat deze precies bij de Cultuurraad werd ingediend.

Het lid verklaart er zich van bewust te zijn dat het hier een delicate materie betreft en meent dan

ook dat het hier om een persoonlijk document gaat dat klaarblijkelijk de regering niet engageert. Hij voegt eraan toe dat dit uiteraard ook niet hoeft, maar dat het dus wel uitdrukkelijk een engagement van de Minister van Nationale Opvoeding, Nederlandse sector, betreft, en dat wellicht de regeringsverklaring het basisdocument blijft voor het te voeren beleid.

Met betrekking tot de inleiding stelt hetzelfde lid de vraag hoe de Minister concreet „de onderwijsinstellingen progressief zal omvormen tot centra voor onderwijs, voor socio-culturele en voor sportieve activiteiten”. Hij meent dat het hier om een lovenswaardig doel en belangrijke optie gaat. Deze idee is nochtans niet nieuw en in feite bestaat deze mogelijkheid nu ook.

Er zijn in dit verband echter wel praktische problemen en er bestaan soms vanwege conservatieve strekkingen **tegenkantingen**, ook in Rijksinstellingen, o.m. omdat hierdoor schoollokalen worden bevuild. Karikaturaal zou men kunnen zeggen dat scholen soms alleen worden voorbehouden voor kinderen en leraars.

Vervolgens wijst het lid op een voor hem essentieel punt van deze inleiding.

Het is volgens deze nota de bedoeling „aan iedereen onderwijs te verschaffen volgens zijn aard en zijn bekwaamheid, ongeacht zijn sociale status, zijn geslacht, zijn levensbeschouwing of zijn **financiële** mogelijkheden”. Dit is de klassieke opvatting over de democratisering van het onderwijs. Na deze passus staat er vermeld dat „aan iedereen gelijke kansen moeten worden geboden op elk moment van het leven en gedurende heel de loopbaan ongeacht de leeftijd en de basisvorming”.

Dit is een zeer belangrijk aspect. Het stelt het principe van de „recurrent education”. Dit betekent eveneens, dat de beroeps carrière kan worden onderbroken. Het lid verklaart achter dit revolutionair principe te staan.

In dit verband merkt hij echter op dat in de verdere tekst van deze nota over gans dit probleem niets meer vermeld is en dat de rest van het document weer gesteld is volgens het klassiek stramien.

Voor zover nodig, herinnert het lid eraan dat dit principe iets anders inhoudt dan de „**permanente** vorming”.

Hetzelfde lid vraagt dan meer informatie over de zin „dat één van de basisbeginselen van elke onderwijshervorming er zal in bestaan alle **onderwijsvormen** van eenzelfde niveau nader tot elkaar te brengen door ze te integreren in eenzelfde structuur”.

Over het feit dat alle onderwijsvormen nader tot elkaar moeten worden gebracht is spreker het eens. Of zij daarenboven in eenzelfde structuur moeten worden geïntegreerd is echter een groot vraagteken. Hij meent bv. dat eenzelfde structuur voor het hoger onderwijs niet hoeft.

Tenslotte is het lid enigszins verwonderd over de laatste zin van de inleiding : „De permanente vorming is mijns inziens een noodzakelijk onder-

deel van het onderwijssysteem. Nationale Opvoeding heeft tot taak alle initiatieven te coördineren opdat deze genomen door de verschillende instanties mekaar niet zouden overlappen, doch aanvullen”.

Hij meent hier weer een grote ambitie van Nationale Opvoeding te ontwaren, waarbij nationale opvoeding een groot superministerie zou worden. Dit is wellicht een persoonlijk standpunt van de minister en engageert geenszins de regering. Of toch ?

In antwoord op deze verschillende bedenkingen zegt de Minister dat deze beleidsnota geen regeringsverbintenissen inhoudt, maar dat hijzelf de wens heeft uitgedrukt om te dialogeren met de leden van de onderwijscommissie in de Cultuuraad over de te voeren onderwijspolitiek in Vlaanderen in het bijzonder.

Wat de problemen inzake infrastructuur of de vraag naar de mogelijkheden van de onderwijsinstellingen betreft, antwoordt de minister dat er dienaangaande een dubbel probleem bestaat.

Er is het probleem van de inrichtende machten en er is een syndicaal probleem, o.m. met de huisbewaarders en de poetsers.

Daarenboven beantwoordt de architectuur van de scholen niet altijd aan de openheid die noodzakelijk zou zijn.

De speelplaats van de school zou ook de speelplaats van de wijk of het dorp kunnen zijn.

In dit verband deelt de Minister mede dat op een recente Duitse T.V.-uitzending duidelijk werd aangetoond hoe in sommige Duitse scholen de klassieke speelplaatsen met stenen en bomen niet alleen worden omgevormd door het aanbrengen van niveaus en zeer eenvoudige speeltuigen, maar ook echte speelruimtes worden voor de kinderen van het dorp.

De minister geeft dan toe dat zijn nota misschien ook een aantal illusies weergeeft, die slechts op half lange of lange termijn kunnen gerealiseerd worden.

Hij meent nochtans dat nu reeds in centrale gebouwen, dienstig voor vele activiteiten, de eerste vorm van pluralisme kan ontstaan.

Met betrekking tot de vraag inzake het nader tot elkaar brengen van alle onderwijsvormen van eenzelfde niveau door ze te integreren in eenzelfde structuur, meent de Minister dat inderdaad het woord „structuur” hier aanleiding zou kunnen, geven tot enige verwarring. De bedoeling is gescheiden onderwijsvormen van eenzelfde niveau op te heffen of te overbruggen. De filosofie die, aldus de Minister, ten grondslag ligt aan deze visie, kan worden vergeleken met een op academische openingszitting van het RUCA naar voren **be**brachte thesis „van secundair onderwijs naar universitair onderwijs”, waar de principes van het VSO naar de eerste kandidatuur werden doorgetrokken.

In verband met de **coördinatieopdracht** van het departement van Nationale Opvoeding meent de Minister dat hij tot taak heeft alle onderwijs- en opvoedingsinitiatieven te coördineren. Overal, aldus de Minister, zijn er sectoren parallel aan Nationale Opvoeding ontstaan.

De Minister wijst erop dat Nationale Opvoeding beperkt wordt in zijn financiële middelen, maar in de andere sectoren er geen „scholen of **toelagenstop** is”. Ter illustratie citeert hij het voorbeeld van een te Mechelen opgericht **Middenstandscentrum** dat in feite de vergelijking met een nieuwe moderne school best kan doorstaan. Deze parallelle sectoren treft men, aldus de Minister, eveneens aan in de landbouwsector, bij de Rijksdienst voor Arbeidsvoorziening (RVA) enz.. Terwijl wij nu van de regering, aldus de Minister, opdracht kregen de verlengde leerplicht te realiseren, gaat men terzelfdertijd in andere departementen parallel werken. Nationale Opvoeding heeft tot taak de initiatieven te coördineren, wat niet wil zeggen dat dit departement alles moet uitvoeren.

Een lid beschouwt deze beleidsnota als zeer positief en herinnert er tevens aan dat destijds ook Minister Calewaert met een beleidsnota naar de Cultuurraad kwam.

Dit geschiedde naar aanleiding van een compromis over de culturele autonomie op **onderwijsgebied** bij de regering Leburton. Hij wijst echter op het feit dat eigenlijk de Cultuurraad in eerste instantie bevoegd is inzake onderwijs.

Het zou dan ook normaal zijn dat de begroting Nationale Opvoeding in de Cultuurraad en voor eerst in de Cultuurraad zou worden besproken. Het zijn, aldus dit lid, slechts de uitzonderingen waarvoor het nationaal parlement bevoegd is.

Het hoger onderwijs valt niet onder de uitzonderingen. Dit betekent dat de wetten op het hoger onderwijs zouden moeten behandeld worden in het Cultuurparlement.

Artikel 59bis, § 2, 2° van de Grondwet is eigenlijk verder strekkend dan totnogtoe het gebruik is geweest. De voorbereidende werkzaamheden (o.m. verslag Van Bogaert) laten duidelijk blijken, aldus dit lid, dat de Cultuurraad in principe bevoegd is inzake onderwijs. Het compromis-Leburton gaf hieraan reeds een restrictieve interpretatie. Het compromis-Leburton, is aldus dit lid, slechts een regeringsakkoord van een bepaalde regering die geen juridische waarde heeft. Daarom meent het lid dat de Cultuurraad een ruimere bevoegdheid heeft inzake het onderwijsbeleid.

De Minister is het met deze zienswijze niet eens. Hij meent dat, voor wat de bevoegdheid van de Cultuurraad inzake onderwijs betreft, destijds in de Senaat precies het omgekeerde werd gezegd. De term „onderwijs” moet in de ruime zin worden geïnterpreteerd, evenwel werden aanzienlijke punten samen met hun budgettaire impact aan de Cultuurraad onttrokken. Dit gebeurde o.m. ook met de akkoorden betreffende het universitair onderwijs die deel uitmaken van de Schoolvrede.

Daarenboven werd tijdens de laatste regeringsvorming duidelijk afgesproken dat voor het onderwijs een status quo wordt behouden.

Uiteindelijk gaat het hier om een apart probleem dat terug zal besproken worden bij de definitieve gewestvorming en de uitbreiding van de te cultureren materie.

Een lid komt terug op de zin „dat één van de basisbeginselen van de onderwijshervorming er zou in bestaan alle onderwijsvormen van eenzelfde niveau nader tot elkaar te brengen”. Concreet wijst hij erop dat het VSO door de vorige Minister werd bijgestuurd. Een nieuwe wijziging zou voor de rijksinstituten nadelige gevolgen opleveren. Hij meent dan ook dat op de reorganisatie nu een rustpauze moet volgen. Hij pleit dus voor stabiliteit en een consolidatie van wat tot nu toe tot stand kwam.

De Minister is het eens met de visie dat thans inzake VSO een rustperiode moet aanbreken. Dit neemt echter niet weg, dat thans ook moet worden geharmoniseerd.

Er bestaan immers drie soorten VSO :

- 1) dit van de stedelijke scholen van Antwerpen en Gent ;
- 2) dit van het Rijk (VSO-De Croo) ;
- 3) dit van het vrij katholiek onderwijs, waarbij het aantal scholen, waar het wordt toegepast zeer laag ligt.

Reeds in 1976 werd een commissie aangesteld om te harmoniseren. Deze commissie moet geactiveerd worden, want er blijven heel wat problemen bestaan, o.m. deze van de gelijkwaardigheid van de getuigschriften en de overgangsmoeilijkheden voor de studenten.

Verschillende sprekers wensen enkele bedenkingen te maken met betrekking tot de passus over het onderwijs voor sociale promotie. Een eerste lid merkt op dat de invoering van korte vormingen inderdaad gewenst is, maar dat het enkel nodig is hiervoor de bestaande koninklijke besluiten van 30 en 31 juli 1969 toe te passen. De Minister is het hiermee eens, en verklaart dat deze koninklijke besluiten zullen toegepast worden voor zover de remwet opgeheven wordt of dit zal toelaten.

Een tweede lid verheugt zich over het feit dat het onderwijs voor sociale promotie kansen krijgt in het kader van deze beleidsnota. De nota stelt dat het onderwijs voor sociale promotie zal worden aangepast aan het systeem van de permanente vorming.

Het begrip „permanente vorming”, aldus dit lid, is echter ruimer dan het onderwijs alleen. Er gebeurt heel wat permanente vorming buiten het onderwijssysteem.

Met betrekking tot de in de beleidsnota voorziene samenwerking met de industrie verzoekt het lid om meer duidelijkheid.

Het mag, volgens hem niet zijn, dat het onderwijs voor sociale promotie uitsluitend in dienst van

de industrie zou staan ; de permanente vorming moet integendeel breder kunnen worden bekeken. De ontplooiing van de menselijke persoonlijkheid moet volledig aan bod kunnen komen. Hij vraagt dan ook naar de inzichten van de Minister ter zake.

In verband met de invoering van korte vormen, opgevat in nauwe samenwerking met de industrie, antwoordt de Minister dat zij hun plaats zullen vinden na een polyvalente basisvorming en dat deze idee beïnvloed werd door wat op dit ogenblik gebeurt. Van de ene kant zijn er thans veel werkozen, maar van de andere kant komt men bepaalde arbeidskrachten tekort.

Zo bv. heeft het syndicaat van de bouwnijverheid een schrijnend tekort aan metsers, schrijnwerkers, vloerders, ed. De Minister herinnert er aan dat in deze beroepen eveneens een grote evolutie plaats greep. Het komt er thans op aan dat deze arbeidskrachten precies kunnen uitvoeren wat van hen wordt verwacht.

Dit betekent geenszins, aldus de Minister dat hij er niet naar zou streven om via het onderwijs voor sociale promotie de totale ontwikkeling van de menselijke persoonlijkheid mogelijk te maken. De minister voegt eraan toe dat men in die aan gelegenheid ook realistisch moet zijn. Ook de jonge man, die onderwijs voor sociale promotie volgt, heeft meestal voor zichzelf zeer concreet uit gemaakt wat hij wil doen en niet wenst te doen (bv. een bediende in een Amerikaanse firma wil zijn Engels bijscholen, maar de rest beschouwt hij als ballast). De principes en de praktijk verschillen soms sterk van elkaar.

De Minister meent verder dat het begrip „**permanente** vorming” niet buiten zijn verband mag worden geïnterpreteerd. Het begrip moet in deze nota terug **gebracht** worden tot datgene wat het in het onderwijs betekent. De culturele verenigingen spreken ook over permanente vorming, in dit verband betekent dit echter wat anders, eerder vrijetijdsbesteding. In het kader van het onderwijs moet de permanente vorming het mogelijk maken dat mensen, zo zij dit willen, in hun leven **twee-** tot driemaal van richting of taak kunnen veranderen.

Het schriftelijk onderwijs en de open universiteit bijvoorbeeld, moeten mensen nieuwe kansen bieden. Een lid verwijst hierbij naar het Nederlands voorbeeld waarbij een beleidsnota van de Minister van C.R.M. en N.O. samen wordt opgesteld en besproken en meent daarom dat de leden van de commissie voor jeugdbeleid, permanente vorming en sport eveneens bij de besprekingen zouden moeten worden betrokken. Een derde lid merkt op dat het onderwijs voor sociale promotie vooral gericht is op werknemers en meent dat ook zelfstandigen hierin moeten kunnen geïntegreerd worden. De vorming van zelfstandigen ontglipt aan de bevoegdheid van de minister van nationale opvoeding, waardoor de meest essentiële pedagogische en didactische principes niet aan bod komen.

In verband met het begrip „**scholengemeen-**schap” en de zienswijze uitgedrukt in de nota „dat

er moet nagegaan worden hoe bepaalde instellingen binnen deze scholengemeenschap tot grotere eenheden kunnen worden gegroepeerd”, is een lid de mening toegedaan dat men eerder naar kleinschaligheid moet streven.

Een scholengemeenschap kan, aldus dit lid, niet leven op het schema van mastodont. Zo is bv. een middelbare school met meer dan 700 leerlingen niet leefbaar, vermits zij dan boven de gulden schaal van het bestuur uitstijgt.

In verband met het begrip „schoolleefgemeenschap” is hetzelfde lid nog de mening toegedaan dat de twee elementen van dit begrip strijdig kunnen zijn. Vervolgens pleit hij voor het oprichten van een overleg binnen regionale overlegorganen tussen de verschillende onderwijsnetten. Deze overlegorganen moeten regionaal zijn omdat bijvoorbeeld de situatie inzake onderwijsvoorzieningen te Leuven met deze van Antwerpen niet te vergelijken is. Belangrijk is dat in deze regionale overlegorganen de verzuiling doorbroken wordt, dat zij hun pedagogische bekommelingen en noden rechtstreeks kunnen overmaken aan de overheid, en dat deze raden beschikken over een bindend adviesrecht inzake de rationalisatie.

Nog hetzelfde lid heeft het dan over de visie dat de Minister het „onderscheid tussen de verschillende afdelingen voor leerlingen tot de leeftijd van zestien jaar, zoveel mogelijk moet worden opgeheven”. Het lid meent dat het hier om een pedagogische optie gaat waarmee men al dan niet akkoord gaat. Rationalisatie vermengen met pedagogische opties is fout.

Met betrekking tot „de integratie van de onderwijsinstellingen in de gemeenschap” vraagt het lid hoe dit plaatselijk kan georganiseerd worden.

In antwoord hierop meent de Minister op twee basisprincipes te mogen wijzen: vooreerst zal men geografisch tot scholengemeenschappen moeten komen, verder zal men de opties moeten bepalen die in de scholengemeenschap absoluut aanwezig moeten zijn.

In tegenstelling met het lid meent de Minister echter dat rationalisatie en pedagogische argumenten niet te scheiden zijn, maar dat de pedagogische argumenten in de rationalisatie moeten worden ingebouwd.

Een lid vraagt nadere uitleg met betrekking tot beleid van de Minister inzake het schoolpact en de schoolpactcommissie. Wat zijn, de inzichten van de regering ter zake ? Welk is de houding van de Minister t.o.v. het Parlement ?

Vervolgens wijst hetzelfde lid op de allusies die de Minister inzake rationalisatieproblemen in zijn inleiding maakt. Welk zijn dienaangaande zowel inhoudelijk als qua timing de inzichten van de Minister ?

Tenslotte meent hij dat een duidelijke indeling van de scholen in neutrale, confessionele en pluralistische onderwijsinstellingen té scherp is gesteld. Hij meent dat scholen het recht moeten hebben om nergens in te passen.

Betreffende de schoolpactcommissie deelt de Minister mede dat de partijen werden verzocht hun nieuwe samenstelling aan te duiden. Daarenboven wordt een nieuwe wijze van werken voorgesteld, waarbij een kleine groep van „politieke **techniekers**” samen met de twee ministers de teksten **zouden** voorbereiden. De commissie zelf — de Kamervergadering — zal dan, hetzij het voorbereidende werk van het technisch comité bekrachtigen ofwel tot discussie overgaan. Tevens werd een lijst opgesteld van de vraagstukken die normaal ter bespreking moeten komen. Aan de partijen werd gevraagd om prioritaire punten aan te duiden. Eén punt zal, aldus de Minister, in ieder geval prioritair zijn, nl. DE RATIONALISATIE.

In verband met de rationalisatie van het secundair onderwijs antwoordt de Minister het volgende.

De problemen, die tot op heden het opstellen van een plan voor rationalisatie van het secundair onderwijs bemoeilijkten waren o.m.:

het verschil in structuur van de onderwijsinstellingen in de verschillende netten en in de verschillende taalregimes ;

het groot aantal verschillende afdelingen, vooral technische **oriëntaties** ;

de onduidelijkheid inzake dubbel gebruik ;

het verschil in klassenormen, type 1 en II en Nederlandstalig en Franstalig regime ;

de rigiditeit van de totnogtoe voorgestelde rationalisatiesystemen.

Er dient een rationalisatieplan te worden voorgesteld dat voldoende soepel is, ruimte laat voor de autonomie van de instellingen, het verschil in structuur ondervangt en een te ingewikkeld normstelsel overbodig maakt.

De volgende vragen moeten gesteld en beantwoord worden : wat is een „optimale school”, wat kan beschouwd worden als een „**minimale** school”. Wat zou in zulke school dienen georganiseerd te worden; hoeveel leerlingen moeten aanwezig zijn om de aangeboden studiewaai te bevolken, hoeveel uren-leraar moeten worden toegekend voor de verwezenlijking van wat wordt beoogd.

Worden de in het rationaliseringsplan voorgestelde cijfers niet bereikt, dan wordt een school gradueel afgeschaft. De scholen die beneden de gestelde cijfers vallen, kunnen echter met een andere school gelegen in dezelfde gemeente fusioneeren of een onderling akkoord sluiten qua verdeling van de onderwijsvoorzieningen. Zij vormen also een scholengroep.

Aan de scholen die aan de gestelde normen **vol**doen of aan de scholengroep wordt een bepaalde onderwijsvoorziening toegekend. Deze onderwijsvoorziening zal in de toekomst niet meer uitsluitend omschreven worden langsheen een benaming van een afdeling of langsheen een aantal afdelingen doch wel bv. door het toekennen van een krediet aan wekelijkse lessen/leraar.

Scholen die de gestelde normen (respectievelijk 75 %, 100 %) bereiken, kunnen binnen de gang-

bare reglementering en algemene voorschriften naar goeddunken hun onderwijs organiseren.

Scholen die 100 % van de norm overschrijden kunnen aanspraak maken op de hulp van de Fondsen voor Schoolgebouwen.

Naast het rationalisatieplan worden beschikkingen betreffende een toekomstige programmatie voorzien.

De mogelijke gevolgen van de rationalisering op het personeelsbestand zullen opgelost worden volgens reglementeringen die de rechten van het personeel waarborgen.

Wat ten slotte de drie categorieën onderwijsinstellingen betreft (neutrale, confessionele en pluralistische) verklaart de Minister het eens te zijn met het lid, dat scholen ook het recht mogen hebben zichzelf te zijn. Zij zullen dan evenwel niet kunnen genieten van gunstnormen noch van de normen voorzien voor vrije-keuzescholen.

Tot slot antwoordt de Minister op de vraag van een lid naar o.m. de hernieuwing van de verschillende experimenten, dat hij dit later uitvoeriger wil bespreken, doch deelt nu reeds mee dat de pedagogische centra blijvende instellingen zullen zijn die een grotere continuïteit in het onderwijsbeleid zullen waarborgen.

B. Het Basisonderwijs

De verslaggever is enigszins verwonderd over het feit dat de Minister in deze nota spreekt over schoolplicht en niet over leerplicht. Zal de leerplicht dan vervangen worden door de schoolplicht ? Wil de huidige Minister als zijn voorganger eenzelfde beleid voeren met betrekking tot de verlaging van de leer- of schoolplicht ?

Een lid meent dat een meer soepele overgang tussen kleuter- en lager onderwijs door een verlaging van ~~de~~ leerplicht mogelijk is. Hij meent nochtans dat de motivering voor de verlaging van de leerplicht elders moet liggen. Hij wil dan ook graag deze motivering kennen.

Het is inderdaad de bedoeling aldus de Minister over te gaan van leerplicht naar schoolplicht, omdat men de gehele vorming van de kinderen op het oog moet hebben en niet alleen het eenzijdig cognitief leren. Dit kan slechts in schoolverband. Het huisonderwijs is een voorbijgestreefde methode. Nochtans is het moeilijk haalbaar deze vorm van onderwijs niet meer te aanvaarden. Het afschaffen van het huisonderwijs zou kunnen in strijd zijn met art. 17 van de Grondwet, dat stelt dat „het onderwijs vrij is”.

Dit onderwijs zal evenwel gecontroleerd worden en als volwaardig moeten erkend worden, vooraleer het toelaatbaar blijft. Er kunnen zich echter wel problemen van juridische aard stellen.

Wat is eigenlijk de definitie van het begrip „school ?”

Een belangrijk principe is zeker dat kinderen er in groepsverband worden opgevoed, wat een

noodzakelijk onderdeel is van de opvoeding. Daarom is het de bedoeling de vijfjarigen samen te brengen met de 6- en 7-jarigen. Thans gebeurt het nog al eens dat de kleuters niet altijd regelmatig aanwezig zijn op school, hetgeen niet alleen hinderend is voor de continuïteit van de begeleiding door de kleuterleidster, maar vooral voor de ontwikkeling van de kinderen zelf.

Indien men aanvaardt dat het belangrijk is de 5-, 6- en 7-jarigen samen te brengen, en dit idee over een vernieuwd onderwijs onderschrijft, kan men ook niet anders dan de verplichting tot aanwezigheid invoeren.

In de basisschool moeten kleuter- en lager onderwijs nader tot elkaar gebracht worden en moet de kleuterschool geïntegreerd worden in het lager onderwijs, omwille van de noodzakelijke integratie van de opleiding zelf.

Vroeger lag het accent vooral op het aanleren, nu is het begeleiden van de gehele ontwikkeling van de kinderen primordiaal.

Het is echter wel zo dat overeenkomstig het schoolpact de in het gesubsidieerd onderwijs gebruikte pedagogische methode vrij is. Alleen het resultaat of het behaalde peil worden beoordeeld met het oog op subsidiëring.

Verschillende leden stellen vragen in verband met het VLO-project.

In verband met de in het oorspronkelijk VLO-project weerhouden ideeën stemt een lid in met de formele objectieven in de beleidsnota vermeld maar vraagt wat de Minister eigenlijk wil verwezenlijken m.a.w. : hij vraagt nadere informatie over de eigenlijke pedagogische aspecten van het basisonderwijs. Hij meent eveneens dat het interessant zou zijn het VLO-verslag aan de commissieleden mede te delen, vooral omdat dit verslag belangrijke opties omvat die men in de commissie zou kunnen bespreken.

Enkele leden vragen om verduidelijking in verband met de „andere accenten” welke zullen gelegd worden in de COB (Commissie voor onderwijsvernieuwing basisschool), vorig schooljaar ingevoerd door de toenmalige Minister van onderwijs, de heer H. De Croo.

De Minister deelt mede dat het project VLO betere kansen zal krijgen, hetgeen onder de vorige minister van Nationale Opvoeding niet het geval was. Hij deelt tevens mede dat het VLO-verslag ter beschikking zal worden gesteld van de commissieleden.

Eén van de projecten van het VLO was het bevorderen van de samenwerking tussen het vrij-, het gemeentelijk- en het rijksonderwijs.

Deze samenwerking was in het kader van de COB enigszins verloren gegaan, de kontakten tussen de begeleidingsteams werden minder en minder frequent. Het project-VLO is een experiment en de problematiek in verband hiermee is in het rijks-, gemeentelijk- en vrij onderwijs gelijkaardig. Het accent ligt voor het VLO op de opvoeding en

het samenbrengen van de 5-, 6- en 7-jarigen en op het voorkomen van leerbelemmeringen, onder meer om te beletten dat kinderen al te vlug van het basisonderwijs naar het buitengewoon onderwijs zouden moeten overschakelen. Dit in tegenstelling met de vorige minister die oog had voor de beter begaafde kinderen. Niet alleen de cognitieve en intellectuele ontplooiing van het kind moet worden nagestreefd. Men heeft vooral behoefte aan creatief levende mensen : vandaar ook het begrip schoolgemeenschap. Dit zijn aldus de Minister, **belangrijke verschillen met de visie van de vorige minister.**

Belangrijke leerbelemmeringen kunnen optreden bij kinderen. Deze worden grotendeels in het sociaal-cultureel niveau van de kinderen teruggevonden. Een belangrijke opdracht bestaat te onderzoeken welke oplossing kan gevonden worden om deze leerbelemmeringen weg te werken.

De relaties tussen de school (de eerste directe begeleidingsinstantie) en de andere begeleidingsinstanties (inspectie, ouders, PMS-centra) moet daarom nagegaan en verbeterd worden.

Tevens zal worden aangestuurd op een nader betrekken van de ouders bij de school, m.a.w. ouders zouden participanten van de schoolgemeenschap moeten worden.

Vandaar ook de idee om bij elk team van het gemeentelijk-, het vrij- en het rijksonderwijs een nieuw personeelslid toe te voegen, dat vooral met de informatieverspreiding zal worden belast en zal streven naar betere samenwerkingsverbanden tussen gezin en school.

Het nieuwe (vijfde) personeelslid van het team heeft uitdrukkelijk tot taak te zoeken naar een betere samenwerking tussen de ouders en de school.

Dit kan zowel via de oudervereniging als individueel geschieden. Het spreekt daarenboven vanzelf, dat ook nog andere instanties (o.m. PMS-Centra en inspectie) voor de begeleiding van de kinderen instaan. Daarom werd als nieuw (vijfde) personeelslid een adviseur uit een PMS-centrum aangeduid. Tenslotte moet men rekening houden met drie belangrijke relaties, enerzijds tussen de school en de ouders, anderzijds tussen de PMS-centra en de ouders, en tot slot tussen de PMS-centra en de school.

Voor het vrij- en het rijksonderwijs zijn sinds 1 oktober 1977 de nieuwe personeelsleden van het team reeds van wal gestoken. Voor het gemeentelijk onderwijs gebeurde dit op 1 november 1977, dit wegens de tussenkomst van de Vereniging van Belgische Steden en Gemeenten.

De samenwerking tussen de drie onderwijsnetten, is zeer goed : dit is belangrijk en noodzakelijk.

De wiiziging van Minister (vervanging van de heer H. De Croo door de heer J. Ramaekers) heeft geen invloed uitgeoefend op de samenstelling van de COB-groep ; aldus werd de continuïteit in de vernieuwing gevrijwaard. Alleen werd een nieuw (vijfde) personeelslid aan de teams toegevoegd.

In de toekomst zullen eveneens grote inspanningen moeten geleverd worden om het contact tussen de PMS-centra en de ouders te bevorderen. De PMS-centra moeten een zekere opvoedende rol kunnen vervullen t.o.v. de ouders, omdat na de schooluren nog al eens afgebroken wordt wat tijdens de dag geduldig werd opgebouwd.

De Minister meent dat de rol van de **PMS**-centra in dit verband tweevoudig is ; zij hebben ten eerste, een informatieopdracht (**bv.** uitleggen aan de ouders wat hun kinderen precies doen) ; ten tweede moeten zij, binnendringen in de school zelf : de rol van de PMS-centra mag zich dus niet beperken tot psychologische, pedagogische en medische aspecten, maar zij moeten ook rekening houden met de gezinnen zelf bij het beoordelen van de kinderen.

Een goed samenspel tussen de school, de ouders en de PMS-centra is broodnodig.

Een lid is in dit verband wel bevreesd voor een verticale integratie van de ouders in de schoolgemeenschap, en pleit voor één geheel tussen school en gezin en tegen verticale structuren. Er mag niet worden overgegaan tot de oprichting van een verticaal gestructureerde vereniging van confederaties van ouderverenigingen. De eerste en voornaamste belangen liggen in het contact tussen de school en de ouders.

Verticale groepen verhogen de kans op een verhoging van de para-politieke invalshoek.

Een lid drukt zijn voldoening uit over het feit dat voor wat de taak van inspectie en directie betreft, het accent eerder op het **pedagogische**-didactische zal worden gelegd. Hij meent dat dit de kwaliteit van het onderwijs ten zeerste zal ten goede komen.

Met betrekking tot de inspectie wijst een lid erop dat de beleidsnota uitgaat van de stelling dat het nodig is de taakomschrijving van de pedagogische inspectie te herzien en ze om te buigen, meer specifiek naar een begeleidingsfunctie. Deze nota slaat alleen op het rijksonderwijs, maar normaliter ook op de vrij gesubsidieerde sector, aldus dit lid. De rol van de inspectie voor het vrij gesubsidieerd onderwijs bestaat er thans in te onderzoeken of het vereiste niveau is bereikt en of de normen worden gerespecteerd. Als de rol van de inspectie vooral begeleidend moet zijn, zal men in dit verband een onderscheid moeten maken tussen het vrij en het rijksonderwijs.

Er is hier echter wel een belangrijke taak weggelegd voor de kantonale inspecteurs.

Het is inderdaad zo, aldus de Minister, dat de inspecteur een werkelijke pedagogische opdracht moet vervullen. Hierdoor kan de werking van de school verbeterd worden. Verschillende inrichtende machten vragen een intense pedagogische begeleiding van de kantonale inspecteurs.

De kantonale inspecteurs echter hebben in feite noch ten aanzien van het gemeentelijk noch ten aanzien van het vrij onderwijs een directe begeleidingstaak. Wat het gemeentelijk onderwijs betreft

werden er, in de praktijk wel pedagogische **personeelsvergaderingen** of conferenties georganiseerd. De begeleiding werd door de gemeente eveneens dankbaar aanvaard. Het was de bedoeling van deze kantonale inspecteurs de kinderen in hun ontwikkeling te helpen. De Minister is het eens met het lid wanneer deze meent dat er een **bevoegdheidsprobleem** kan ontstaan in de gesubsidieerde sector.

In antwoord op de vraag van een lid verduidelijkt de Minister dat de term „**kinderbegeleiders**” in feite op **heelwat** personeelsleden slaat. Het is dus niet meer de onderwijzer zoals wij die voorheen kenden. Een „**kindbegeleider**” is, meer dan een onderwijzer.

Hij voegt eraan toe dat in dezelfde gedachten-gang eveneens het begrip „**kindvrije dagen**” werd gebruikt. Dit impliceert geenszins dat op deze kindvrije dagen de personeelsleden niet zouden werken.

Wat nu concreet de kleuteronderwijzeressen betreft zullen deze, aldus de Minister, de **5-jarigen** onder hun hoede krijgen en bijgevolg voor de overschakeling van kleuteronderwijs naar de eigenlijke lagere school moeten instaan.

Er zal hierbij veel aandacht worden besteed aan de pedagogische aspecten.

Daarom ook zal de directeur de school pedagogisch leiden en het personeel bijstaan.

Een verhoging van het aantal kleuterleidsters heeft op de eerste plaats tot doel de werking in de school te verbeteren, maar heeft terzelfdertijd tot gevolg 460 arbeidskrachten aan het werk te zetten.

Een lid wijst op het feit dat de nota voorziet, dat in het kader van de COB en in gemeenschappelijk overleg met de verschillende onderwijsnetten, een commissie dient te worden opgericht die de uitbouw van onderwijsleerplannen in functie van vooraf duidelijk omschreven doelstellingen aanpakt. Gezien de affirmatieve toon waarin deze passus werd opgesteld, meent het lid dat deze commissie zo vlug mogelijk aan het werk **ZOU** moeten.

De Minister is het hiermee eens. Hij deelt mee dat er thans reeds een „commissie vernieuwde wiskunde” aan het werk is.

Een lid houdt dan een warm pleidooi opdat „bij het zoeken naar integratievormen met betrekking tot de kleuterschool en de basisschool” eveneens het buitengewoon onderwijs (BO) zou worden geïntegreerd. Belangrijk is hierbij dat kinderen uit sociaal minderbegoede milieus vroeg zouden opgevangen worden.

De Minister antwoordt hierop dat kinderen uit a-sociale middens al te dikwijls in het buitengewoon onderwijs terecht komen, en het precies zijn betrachtting is dit in de mate van het mogelijke weg te werken. Een zuiver integreren van het buitengewoon onderwijs is om psychologische motieven niet realiseerbaar.

Het is echter te betreuren dat er voor sommige kinderen (randgevallen) tussen het „gewone” en het „buitengewoon” onderwijs soms een „normen-slag” plaatsgrijpt.

Hetzelfde lid pleit toch opnieuw voor een verregaande integratie van het buitengewoon onderwijs. In het onderwijs wordt soms te veel aan apartheidspolitiek gedaan. De speelruimte zou de agora van ontmoeting tussen gehandicapten en niet-gehandicapten moeten zijn. In die zin zou moeten geëxperimenteerd worden.

Zelfs nog wordt de schoolkeuze al te dikwijls door het vervoerprobleem bepaald.

De voorzitter van de commissie, meent dat afzonderlijke structuren voor het buitengewoon onderwijs, toch **heelwat** voordelen bieden.

Het pro en contra moet juist worden afgewogen. Het komt er in de eerste plaats op aan de bestaande wet op het buitengewoon onderwijs operatie **neel** te maken en de achtergebleven besluiten te treffen. Als dit zou worden gerealiseerd zouden de voordelen van een apart buitengewoon onderwijs duidelijker naar voren komen.

Het systeem van de aanpassingsklassen in het gewone onderwijs zou echter moeten worden verruimd.

De ondervinding met de aanpassingsklassen, aldus de Minister is zo belangrijk dat inderdaad middelen tot veralgemening moeten gezocht worden. De aanpassingsklassen zijn een soort controlemiddel, met andere woorden er kan worden uitgetest of de kinderen nog kunnen bijgewerkt worden. De aanpassingsklassen vormen de schakel tussen het gewone en het buitengewone onderwijs.

Het provinciaal bestuur van Limburg heeft ter zake uitzonderlijke inspanningen geleverd, aldus de voorzitter, en meerdere aanpassingsklassen mogelijk gemaakt. Wat nog deze aanpassingsklassen betreft, suggereert de voorzitter dat de recyclage van de leerkrachten hem noodzakelijk schijnt en dit ten eerste zou moeten aangemoedigd of mogelijk gemaakt worden.

De Minister heeft ter zake aan een selectieambt gedacht. De gehele optiek van het VLO en het VSO zou naast de kwestie zijn, mocht dit niet worden waargemaakt.

Dit zal echter meerkosten meebrengen, die echter een besparing inhouden op lange termijn, gezien het preventief effect.

Een lid maakt nog volgende bedenkingen :

1. De ouders hebben het soms moeilijk de door hun kinderen te verwerken leerstof te volgen (bv. wiskunde in het eerste leerjaar). Wat denkt de Minister in dit verband van een „*école des parents*”, naar het voorbeeld van o.m. Roemenië en Frankrijk ?
2. Welke instituten worden precies bedoeld, in verband met de noodzakelijke samenwerking tussen de begeleidingsinstituten en de hogere pedagogische instituten ?

3. Er moet meer eerbied worden afgedwongen voor de veldwerkers en het accent mag niet uitsluitend op de pedagogische instituten liggen. Een veldwerker is een goede begeleider in het basisonderwijs. Universitair missen soms te veel praktijk.

De Minister deelt dan mede dat wat de vernieuwde wiskunde betreft, schriftelijke cursussen voor de ouders zullen worden georganiseerd. In verband met de permanente bijscholing van de kindbegeleiders of leerkrachten is een recyclage absoluut noodzakelijk. Deze beleidsnota wijdt een afzonderlijk hoofdstuk aan het pedagogisch onderwijs in het algemeen en het herdenken van de opleiding van de leerkrachten.

Tot slot vraagt een lid de aandacht voor de specifieke problematiek van de plattelandsgemeenten. Thans bestaan er tientallen kleine leefgemeenschappen welke geen basisonderwijs meer hebben. Er is uiteraard rationalisatie nodig.

Dit heeft echter tot gevolg dat in sommige gemeenten er geen vrij of gemeentelijk onderwijs meer is. Elk dorp heeft nochtans behoefte aan onderwijs en een gebrek aan onderwijs is een nadeel voor de kinderen van de streek.

De Minister herinnert eraan dat er tot 1982-1983 alleszins een demografisch probleem is en dat er bijgevolg een probleem van graadklassen zal ontstaan. Dit jaar zijn er 33 000 minder schoolgaande kinderen dan vorig jaar. Hierdoor ontstaan meer graadklassen. Graadklassen van 20 à 25 leerlingen zijn gevaarlijk en niet goed voor de leerlingen en moeten daarom zoveel mogelijk vermeden worden.

Er zijn dus, niet alleen problemen van rationalisatie maar ook van normen. Dit trachten wij, aldus de Minister op te lossen met een bij de regering ingediend plan voor tewerkstelling.

C. Het Secundair Onderwijs

Een lid herinnert er aan dat men de beginselen en doelstellingen van het VSO reeds sinds 1969 kent.

Hij verzoekt de Minister om nadere uitleg over zijn belofte om „opnieuw een beweeglijkheid van de student tot stand te brengen binnen twee of meer studierichtingen”.

Hij wijst erop dat op heel wat plaatsen het begrip „scholengemeenschap” wordt gebruikt. Dit begrip is nergens in één of ander koninklijk besluit of ministerieel besluit omschreven. Wel vindt men deze term terug in onderrichtingen en omzendbrieven. Kunnen deze termen duidelijk omschreven worden ?

Het begrip „scholengemeenschap” houdt, aldus de Minister verband met de rationalisatiepolitiek. Het kabinet maakte een nota klaar die een aantal principes omvatte voor een nieuwe aanpak van de rationalisatie. Deze nota is bestemd voor de Schoolpactcommissie.

Een tweede lid vraagt wat men met het woord „modulair” (modulair systeem) precies bedoelt.

Vervolgens wijst dit lid erop dat één van de grote prioritaire opties er in bestaat om „eerst de vernieuwing te uniformiseren en daarna te veralgemenen”. Deze optie is in contradictie met de verdere tekst van de beleidsnota waarin gezegd wordt dat er in het VSO verschillen zijn en moeten zijn en dat men niet in elke wet tot één identieke formule moet komen. Wat betekent deze uniformering dan ?

Nog hetzelfde lid wijst op het belang van de bedachte formule dat „de student zijn optionele keuze kan herzien of bijwerken mits het volgen van een beperkt aantal vakken in het raam van de vijfde en de zesde leerjaren van het secundair onderwijs”. Is dit dan ter voorbereiding op het hoger onderwijs ?

Verder vraagt dit lid of de Minister meer uitleg kan verschaffen over de proliferatie van de studierichtingen in de oriëntatiegraden.

De beleidsnota voorziet dat „de scholengemeenschappen zoals zij thans vastgesteld zijn aan een grondig en objectief onderzoek zullen worden onderworpen”.

Wie zal dit onderzoek leiden en hoe zal dit gebeuren ? Dit zou aldus dit lid, een eerste voorbeeld van rationalisatie kunnen zijn. Met het onderzoek alleen kan men echter niets realiseren. Welke is dan in dit verband de bedoeling van de Minister?

De optie dat binnen elke schoolgemeenschap de volledige waaier van de studierichtingen moet aanwezig zijn is belangrijk. Heeft deze optie tot doel het systeem van normering volgens het aantal studenten te verlaten?

Voor het beroepsonderwijs dat „van den beginne in het geheel van de vernieuwing een uitdaging is geweest”, werd, aldus de beleidsnota, „een passend antwoord gegeven”. Is er wel een passend antwoord? Dit zou nl. betekenen dat er geen problemen meer zijn in het beroepsonderwijs, wat sterk wordt betwijfeld door de vraagsteller.

Met betrekking tot het deel over de schoolplichtverlenging wil het lid graag weten wanneer de Minister tot de verlenging wenst over te gaan.

In verband met de passus die stelt dat er wat het beroeps-secundair onderwijs betreft, een „wederzijdse overeenstemming bestaat tussen schoolverplichting en schoolopvangmogelijkheden”, wijst hij erop dat de schoolplichtverlenging niet de minste zin heeft als ook het beroepsonderwijs niet wordt hervormd.

Tot slot vraagt nog steeds hetzelfde lid in verband met de stelling dat „vernieuwing een begeleidingsapparaat veronderstelt” een nadere omschrijving van dit begeleidingsapparaat.

Wat betreft de term „modulair” (modulair systeem) verklaart de Minister dat dit woord tot het VSO-jargon behoort, dit zoals o.m. het woord

„populatie” dat meestal in de plaats van „schoolbevolking” wordt gebruikt.

Zijn voorkeur aldus de Minister gaat echter uit naar eenvoudige, Nederlandse woorden.

Met modulair systeem wordt een systeem bedoeld, waarbij bepaalde studiepakketten die telkens een geheel vormen, door de student kunnen samengevoegd worden ten einde met kans op succes de verdere studies te kunnen aanvatten.

In verband met de overgang van het VSO naar de universiteit deelt de Minister mede dat bij een openingsrede op de UIA een professor de thesis van het doortrekken van het VSO naar de universiteit (eerste kandidatuur) onderzocht en tot besluit voor een eerste kandidatuur met bredere basissen opteerde.

In de V.U.B. wordt dit principe reeds toegepast.

Wat de poging tot convergentie van de V.S.O.-initiatieven betreft, verklaart de Minister dat het woord „uniformiseren” inderdaad te sterk is. Het is dus geenszins de bedoeling, alle vormen van VSO identiek te maken.

Evenwel bestaan er thans 3 soorten VSO waardoor wel problemen qua „gelijkwaardigheid” ontstaan. Het VSO van het riksonderwijs is algemeen doorgevoerd, in het vrij onderwijs loopt het experiment in 58 scholen, in het gemeentelijk onderwijs van de grote centra werd meestal het VSO eveneens integraal doorgevoerd en wel in de oorspronkelijke vorm.

Het is duidelijk dat in het vrij onderwijs de neiging ontstaat om het VSO algemeen toe te passen. Een streefdatum voor deze veralgemening van het VSO zou uiterst nuttig zijn. Misschien kan wel een akkoord over een wettekst worden bereikt.

Wat de verlenging van de schoolplicht betreft, deelt de Minister mede dat er reeds heel wat vergaderingen met de inrichtende machten plaatsgrepen en dat de besprekingen spoedig zullen eindigen. Alleszins, zou men in het schooljaar 1978-1979 van start gaan. Concreet kunnen 13 à 14.000 leerlingen voor deze verlenging in aanmerking komen.

In het schooljaar 1976-77 hebben 3 137 (3,42 %) 14-jarigen de school verlaten en bleven 88 549 (96,53 %) schoollopen. In hetzelfde jaar verlieten 10 248 (11,03 %) 15-jarigen de school en bleven 82 627 (88,97 %) schoollopen.

Met betrekking tot deze schoolplichtverlenging merkt een lid op dat er een belangrijke relatie bestaat tussen de verlenging van de leerplicht en de vorm van het beroepsonderwijs. Welke verhoudingen zullen er binnen het vernieuwd beroepsonderwijs (VBSO) ontstaan.

Welke zal de relatie van het VBSO zijn tot het VSO enerzijds en tot de vorming thuishorend in ambacht en industrie?

Een lid wijst er op dat, net zoals in het basisonderwijs ook in het secundair onderwijs de betrokkenheid van de omgeving zeer belangrijk is.

Tevens vraagt hij ook in het secundair onderwijs, de nodige aandacht voor de specifieke problemen van de marginale groepen.

Soms bestaat er voor deze groepen een probleem van toelaatbaarheid op de scholen, zodanig dat sommige leerlingen onvermijdelijk te vroeg naar de tewerkstellingssector afvloeien. Er is binnen het S.O. een echte nood aan sociale begeleiding van de leerlingen.

Vervolgens wijst hetzelfde lid er op dat de overgang van basisonderwijs naar secundair onderwijs even moeilijk is als van secundair naar universitair onderwijs.

Het verdagen van de studiekeuze beschouwt dit lid als positief, op voorwaarde nochtans dat binnen het VSO voldoende individualisering mogelijk blijft.

Tenslotte betreurt hij dat de leerkrachten op hun nieuwe taak welke het VSO met zich meebrengt, onvoldoende voorbereid werden, zodanig dat het onderwijs in bepaalde scholen bij de invoering van het VSO **werkelijk** in waarde vermindert. Daarom pleit hij voor een permanente begeleiding van de leerkrachten in het VSO.

De invloed van de omgeving van het kind is inderdaad belangrijk in het S.O., aldus de Minister.

Indien de ouders een grotere betrokkenheid krijgen in het basisonderwijs zal dit makkelijk kunnen doorgetrokken worden tot het S.O. De beïnvloeding van het milieu is echter een werk van lange duur, waarbij men rekening moet houden met de steeds maar groter wordende onafhankelijkheid van de jeugd.

De opvang van marginalen is inderdaad een zwaar probleem. Er worden hiervoor echter belangrijke inspanningen geleverd, b.v. in de normaalschool te Lier, dit vooral dank zij een goede samenwerking met de jeugdrechter.

Op vraag van een lid of het juist is dat binnen het VSO geen normen bestaan in verband met de datum waarop men nog van school mag veranderen, antwoordt de Minister dat voor zover de homologatiewet van het diploma niet in het gevaar wordt gebracht, de overgangen mogelijk blijven.

Naar aanleiding van de stelling dat het diploma meer aan de finaliteit moet beantwoorden, stelt een lid de vraag of na 3 jaar studie nog steeds diploma's zullen worden afgeleverd.

In verband met het in de nota geciteerde begeleidingsapparaat voor leraars, wijst dit lid er op dat er in het verleden slechts voor enkelen begeleiding bestond.

De pedagogische centra zouden gelijke tred moeten houden met de vernieuwing.

Een van de moeilijkste taken, in het VSO, bestaat erin te observeren. Hiervoor zijn aangepaste technieken nodig, welke moeten aangeleerd worden.

Tenslotte wil het lid, in verband met de democratisering van het onderwijs, nog een lans breken, voor het elitair onderwijs. Ook in de Oostbloklanden wordt hieraan aandacht besteed.

De Minister antwoordt hierop een ander begrip te hebben over het woord „elite”. Bij een echte democratisering komt juist de elite aan bod!

Een lid drukt zijn bezorgdheid uit over het feit dat in het secundair onderwijs het onderwijsprogramma steeds maar zwaarder wordt zodanig dat bepaalde universitaire stof thans reeds in het secundair onderwijs wordt behandeld.

Door het toetsensysteem ontstaat nog een grotere druk op de studenten. Kan men niet beter overgaan tot een andere evaluatie van de studenten?

Het bestaande evaluatiesysteem is inderdaad moeilijk. Het toetsensysteem werd opnieuw bekeken, aldus de Minister. Ten einde de bestendige stress van de leerlingen op te vangen werd het aantal evaluaties verminderd, ook werd opnieuw in bepaalde gevallen het cijfersysteem ingevoerd, wat trouwens meer waarborgen biedt.

In verband met de programma's is het nodig dat men de inhoud van sommige traditionele cursussen onderzoekt.

Sommige traditionele cursussen kunnen uiteraard niet worden afgeschaft, maar de inhoud ervan kan worden nagekeken en vereenvoudigd.

In verband met de rationalisatie meent de Minister te moeten opmerken dat deze zich juist situeert in de sector van het secundair onderwijs en niet van het hoger onderwijs.

Het is de bedoeling meerdere vakken in samenhangende blokken (modules) te brengen. Dit betekent dan het invoeren van het modulair systeem, in tegenstelling tot het lineair systeem dat door mijn voorganger werd ingevoerd. Ook meent de Minister dat de gemeenschappelijke stam moet worden uitgebreid in de observatie- en oriëntatiegraad. Bij toepassing van het modulair systeem wordt naargelang men vordert de gemeenschappelijke stam kleiner en de keuze tussen de modules groter: b.v. in het derde jaar heeft men 24 uur gemeenschappelijke stam en een keuze van 2 X 5 uur. In het laatste jaar heeft men nog slechts 12 uur gemeenschappelijke stam en een keuze van 3 x 6 uur, waardoor de student een (eigen) programma kan samenstellen. Hier ligt dus een essentieel verschil met de strikte afdeling.

De rationalisatie van het secundair onderwijs wordt bemoeilijkt door het bestaan van een te grote verscheidenheid van afdelingen, door de verschillende structuren, de verschillende klassen-normen, het ingewikkeld normenstelsel.

De definitie van een optimale school in het algemeen, maar ook van een minimale school, o.m. voor een kleine gemeente is uiterst belangrijk. Zij zal in het rationalisatie-ontwerp gegeven worden.

In het **VSO** moet een middenschool (de **observatiegraad**) b.v. over minimum 120 leerlingen beschikken. Aan zulke instelling kan dan een krediet van een zeker aantal uren-leerkracht worden toegekend. Als deze normen niet worden behaald moet de school logischerwijze gradueel verdwijnen, tenzij men een scholengroep vormt, m.a.w. met een andere school een overeenkomst wordt gesloten of tot een fusie overgaat. Hiervoor, zal men in twee fazen moeten te werk gaan: tot 1980 zullen 75 % van de normen volstaan, daarna zal 100 % van de normen vereist zijn.

De onderhandelingen inzake rationalisatie voor alle onderwijsnetten zijn reeds zeer ver gevorderd.

De hogervermelde , rationalisatiepolitiek is slechts een basis van bespreking, definitieve besluiten moeten nog geformuleerd worden.

D. Het Buitengewoon Onderwijs

De verslaggever verheugt er zich over dat het de bedoeling is van de Minister van Nationale Opvoeding met bekwame spoed de nodige maatregelen te treffen ter uitvoering van de wet van 6 juli 1970 op het buitengewoon onderwijs.

Zij hoopt dat de heer J. Ramaekers inderdaad de laatste minister zal zijn welke plechtig belooft de wet op het buitengewoon onderwijs operationeel te maken.

In verband met het buitengewoon onderwijs maakt de verslaggever volgende bedenkingen:

Nu de wet op het buitengewoon onderwijs sinds zeven jaar gedeeltelijk van toepassing is moet ook worden onderzocht of een aantal aspecten niet voor wijziging vatbaar zijn. Dit niet alleen met betrekking tot de reeds genomen uitvoeringsbesluiten maar ook met betrekking tot de wet zelf.

In artikel 1 van deze wet staat dat de bepalingen van deze wet van toepassing zijn, op kinderen en adolescenten die „**wel geschikt** zijn voor onderwijs, doch ongeschikt zijn om in een gewone school onderwijs te volgen.”

Dit wil zeggen dat het kind omwille van zijn handicap niet in staat is om gewoon onderwijs te volgen, maar het kan ook betekenen dat de gewone school zo weinig aangepast is, dat het kind er niet terecht kan.

Dit artikel 1 is negatief geformuleerd.

Daarom stelt zij voor de tekst van dit artikel 1 te vervangen door een positieve formulering „waarbij kinderen en adolescenten op basis van een multidisciplinair onderzoek **aangewezen** zijn op buitengewoon onderwijs”.

Zoals reeds aangehaald heeft de ervaring uitgewezen dat de nood aan buitengewoon onderwijs of het ongeschikt zijn om het gewoon onderwijs te volgen niet altijd absoluut is. Er zijn kinderen die een programma van de gewone school of bepaalde vakken ervan gerust aankunnen, maar omwille van bepaalde noodzakelijke behandelings-

gen toch dienen aan te leunen bij een instelling voor buitengewoon onderwijs.

Daarom is het zo belangrijk de mogelijkheid van geïntegreerde vormen te creëren, waarin gewoon en buitengewoon onderwijs samengaan.

Dit zal ongetwijfeld de uiteindelijk beoogde integratie van personen met en zonder handicap in eenzelfde maatschappelijk bestel bevorderen. De school is immers voor de kinderen een belangrijk deel van de gewone maatschappij.

Op dit ogenblik zijn er in het buitengewoon onderwijs een aantal leerlingen die duidelijk **bekwaam** zijn om gewoon onderwijs te volgen.

Artikel 1 stimuleert te sterk naar het buitengewoon onderwijs.

Vervolgens snijdt hetzelfde lid het probleem van het leerlingenvervoer aan. Er zijn thans veel moeilijkheden. Welke zijn de plannen van de Minister ter zake. Zijn er bepaalde studies in het kabinet en zullen er nieuwe besluiten gecreëerd worden, rekening houdend met de bestaande experimenten ?

In verband met dit leerlingenvervoer zijn er twee problemen :

- a) het probleem van de begeleiding van kinderen tijdens de rit op de bus ;
- b) het probleem van het personeel; het is evident dat een goede begeleiding maar kan met goede begeleiders. Het spreekt dan ook vanzelf dat deze begeleiders goed moeten worden vergoed (cf. Thans wordt er voor 5 uur vervoer slechts 200 F uitbetaald).

Met betrekking tot het B.S.O. zou de scholenstop moeten opgeheven worden. Gehandicapten moeten nu blijvend opgevangen worden in het B.L.O. omdat voldoende B.S.O. ontbreekt. Zij pleit voor de oprichting van semi-internaten in het Rijksonderwijs. Deze oprichting beantwoordt aan een behoefte en remt de plaatsing in internaten af.

Tenslotte, aldus de verslaggever, is er de problematiek van coördinatie in het buitengewoon onderwijs. Wil de Minister de coördinatie organiseren vanuit het departement van Nationale Opvoeding of in overleg met het departement van Volksgezondheid en Tewerkstelling en Arbeid ?

De Minister antwoordt dat het kernprobleem erin bestaat dat kinderen eens in het buitengewoon onderwijs verzeild, er niet gemakkelijk meer uitkomen. Er zijn echter verschillende types waarvoor de integratie naar het gewoon onderwijs moet worden veilig gesteld. In een werkgroep werd het desbetreffende koninklijk besluit van 1971 in die zin reeds herwerkt waardoor sommige kinderen opnieuw naar het gewoon basisonderwijs zouden kunnen overschakelen. Het houden van kinderen in een onderwijsvorm is een probleem dat, in alle richtingen bestaat, m.a.w. men tracht soms ook kinderen met specifieke moeilijkheden in het **ge**woon onderwijs te houden.

Er moet gezorgd worden voor het behoud **van** het buitengewoon onderwijs van sommige tijdelijke

leerkrachten en er moet worden voorkomen dat door herhaalde vervangingen er een discontinuïteit zou ontstaan in de begeleiding van die kinderen die buitengewoon onderwijs behoeven.

In dit verband verwijst de Minister naar het in de beleidsnota geciteerde doorlopend attest dat zal worden opgesteld, zodanig dat men onmiddellijk zal opmerken dat het kind in het **buitengewoon** onderwijs werd begeleid.

Vervolgens verklaart de Minister het eens te zijn met de verslaggever, waar deze artikel 1 van de wet van 6 juli 1970 op het buitengewoon onderwijs in positieve zin wil veranderen.

Vervolgens wijst de Minister erop dat nu in Vlaanderen de basisschool voor het buitengewoon onderwijs werd uitgebouwd eveneens de vraag rijst wat men nu met die „afgestudeerde” kinderen moet aanvangen. Er is immers nog weinig buitengewoon secundair onderwijs. Dit probleem kwam trouwens bij het „hakbijlcomité” ter sprake naar aanleiding van het indienen van de begroting van N.O. voor 1978. Na een goede stap in de lagere school belandt men in een vacuüm. De Minister meent dat dit probleem aan de **Schoolpactcommissie** dringend moet worden voorgelegd. Hij meent tevens dat in deze aan gelegenheid, afgezien van de rationalisatie, de scholenstop niet opgaat.

De Minister breekt dan een lans voor het systeem van semi-internaten in het buitengewoon onderwijs van het rijk. Aangezien heel wat kinderen uit asociale middens komen, moet, aldus de Minister, een inspanning worden geleverd om deze kinderen een maximum aantal uren bij te houden. Het is de bedoeling dat het Rijksonderwijs over dezelfde waaier mogelijkheden zou beschikken als de vrije sector en bijgevolg dat het principe van het semi-internaat eveneens van toepassing zou zijn op de rijksinrichtingen voor buitengewoon onderwijs volgens het systeem van het koninklijk besluit nr. 81 tot vaststelling van een Fonds voor Medische, Sociale en Pedagogische zorg.

Jammer genoeg kan geen pedagogisch personeel worden aangesteld. Op de opmerking van de verslaggever dat lage barema's automatisch ongekwalificeerd personeel impliceert, antwoordt de Minister dat het hier uiteraard ook een financieel probleem betreft. Er worden nu reeds 20 à 23 miljoen meeruitgaven voorzien.

Een lid wijst erop dat de autocaruitbaters over het algemeen laat worden uitbetaald en deze handelwijze aanleiding geeft om minder goed materieel in te zetten. Hij vraagt zich tevens af of de km-vergoeding aangepast werd.

De Minister antwoordt hierop dat de federatie van autocaruitbaters ermee akkoord gaat dat tegen de huidige prijzen kwalitatieve normen mogen worden gesteld.

Kan het vervoerprobleem niet opgelost worden door een betere samenwerking met de buurtspoorwegen? De piekuren van de scholen en deze van de volwassenen liggen immers verschillend.

De Minister zegt dat hij vanzelfsprekend prioriteit wenst te verlenen aan het openbaar vervoer.

Er bestaat nu reeds een samenwerking, aldus de Minister, o.m. door de gezamenlijke aankoop van schoolbussen. De huidige regeling wordt echter behouden, eventueel verbeterd.

Toch blijft een lid aandringen op een zijns inziens noodzakelijke coördinatie met de plaatselijke buurtspoorwegen.

Hoc dan ook de vrije onderwijskeuze mag door het vervoer niet in het gedrang komen, welk systeem men ook toepast.

Tot slot meent de Minister in verband met dit vervoerprobleem dat het niet mogelijk is alles vanuit Brussel met één pennetrek te veranderen.

Er moet geleidelijk per gewest, per arrondissement en per kanton **tewerk** gegaan worden.

Een lid drukt dan zijn tevredenheid uit over het feit dat de Minister van Nationale Opvoeding de gespecialiseerde PMS-centra in de **onderwijs**-sector zelf tracht te integreren.

Hij vraagt ook dat een inspanning zou worden geleverd om mentaal gehandicapte kinderen in het gewoon onderwijs te reïntegreren. De licht mentaal gehandicapten moeten zeker een kans krijgen.

Tenslotte breekt dit lid nog een lans voor een betere opleiding van de leerkrachten buitengewoon onderwijs. Thans bestaat slechts bijscholing in de vorm van avondonderwijs. Een specifieke opleiding is noodzakelijk.

Nog een tweede lid vraagt aandacht voor de problematiek van de opleiding der leerkrachten in het B.O. en meent in verband met het B.O. nog volgende bedenkingen te mogen maken :

- in een in 1969 verschenen publikatie van de Verenigde naties stelt men vast dat **Belgi** over geen onderwijsprogramma voor gehandicapten beschikt;
- in dezelfde publikatie werd vermeld dat de leerkrachten niet verplicht zijn enig bijzonder diploma te behalen;
- sommige lichamelijk en licht mentaal gehandicapten moeten naar het gewoon onderwijs kunnen overschakelen;
- hun moeilijkheden moeten veel meer opgevangen worden in het gewoon onderwijs;
- werd de commissie voor advies voor het buitengewoon onderwijs volgens de wettelijke normen hernieuwd?

Werd rekening gehouden met de pluriformiteit van de vertegenwoordigende discipline en met een geest van pluralisme? Werd het K.B. van 16.8.1971 strikt nageleefd?

De opleiding van de leerkrachten in het B.O. moet geschieden in functie van de te bepalen bekwaamheidsbewijzen, aldus de Minister.

Dit probleem kan op twee mogelijke manieren worden opgelost. Of men vertrekt van de

vorming te creëren in bepaalde centra waar een speciaal diploma zou afgeleverd worden, waaraan een bijkomende vergoeding zou worden gekoppeld. (Men zou kunnen denken aan de wedde van een regent) ;

of men organiseert een nieuwe optie, bij de vorming van de onderwijzer in het algemeen.

Met betrekking tot het probleem van kinderen met leermoeilijkheden, meent de Minister dat de aanpassingsklassen het bewijs hebben geleverd van een zeer vlugge recuperatie. Het aantal aanpassingsklassen werd dan ook verhoogd. Hier moet men kunnen afwijken van zekere normen. Het gaat dan ook niet op dat men geen recht zou hebben op een aanpassingsklas omdat het aantal leerlingen niet talrijk genoeg is. Kleine scholen moeten ook beroep kunnen doen op taakleraren. Eventueel kan men één taakleraar aanwijzen voor twee kleine scholen. Men kan een zeker aantal uren „remedial teaching” in plaats van een zeker aantal leerkrachten (taakleraars) per school toewijzen.

In verband met de commissie voor advies voor het buitengewoon onderwijs deelt de Minister mee dat artikel 6 van de wet van 6 juli 1970 op het buitengewoon onderwijs over deze commissie van advies handelt. Het evenwicht tussen de verschillende strekkingen werd ook deze maal bij de hersamenstelling van deze commissie volledig gerespecteerd.

In het buitengewoon onderwijs worden van de leerkrachten grote inspanningen gevergd, aldus een lid, zodanig dat zelfs sommigen er hun gezondheid bij inschieten. Dit soort onderwijs kan, tot psychische verstarring leiden. Na 10 jaar zouden deze leerkrachten daarom een absoluut voorkeurrecht op een mutatie naar het gewoon onderwijs moeten krijgen, indien zij dit wensen.

Het statuut van het personeel voorziet dat elk personeelslid uit het buitengewoon onderwijs zijn mutatie kan vragen aldus de Minister.

De verslaggever betreurt dat in het experiment VLO (vernieuwd lager onderwijs) geen mogelijkheden werden gecreëerd voor de integratie van gehandicapten in de basisschool.

In de Scandinavische landen wordt een geïntegreerd functioneren in de gewone school sedert verscheidene jaren geëxperimenteerd en doorgevoerd.

Men onderscheidt er drie stappen in de integratie: de fysische, de functionele en de sociale integratie. Zekere vormen van geïntegreerde werking in de basisschool zouden moeten uitgetest worden ook in Vlaanderen. Is de Minister bereid een experiment op het getouw te zetten ?

De Minister verklaart geenszins negatief te staan tegenover het voorstel om in het kader van het VLO — op voorwaarde dat men er een goed begeleidingsteam en goede leerkrachten beschikt — in enkele scholen het experiment van geïntegreerd buitengewoon onderwijs te wagen.

Men moet echter vooraf wel duidelijk **bepalen** welke types vatbaar zijn voor integratie. Voor de PMS-centra, is hier een grote rol weggelegd.

Kinderen van type 4 (de lichamelijke of motorische gehandicapten) en kinderen van het type 1 (licht mentaal gehandicapten) komen wellicht voor het experiment in aanmerking. In het secundair onderwijs kan de laatste groep wellicht nog georiënteerd worden naar de beroepsschool. Quid nochtans voor de andere types?

De hoofdbedoeling van het onderwijs is en blijft kinderen geschikt te maken voor het leven, m.a.w. hen sociaal en arbeidsgeschikt te maken. Een aangepaste begeleiding in het kader van de gewone school zal dus alleszins noodzakelijk blijven.

De verslaggever wijst er op dat hoe dan ook blijvend aan de tekorten van het kind moet worden tegemoet gekomen, of het begeleid wordt in het gewoon onderwijs of in het buitengewoon onderwijs.

Tot slot wordt het probleem van de sociaal marginalen (b.v. kinderen van de jeugdrechter) aangesneden. Het onderwijs van deze kinderen moet verbeterd worden en minder geëtiketteerd worden.

De onttrekking van de jeugdbescherming aan het Departement van Justitie volgens de regeringsverklaring is een eerste stap tot integratie van de sociaal gehandicapten.

E. Psycho-Medische-Sociale Centra

De Voorzitter stelt wellicht samen met vele anderen, met genoeg vast dat de problematiek van de **PMS-centra** een ruime belangstelling krijgt vanwege de Minister — waarvoor zijn gelukwensen. En dit niet zonder recht en reden. De verantwoording ziet hij op een dubbel vlak :

Vooreerst omwille van de effectieve bijdrage die de centra en de diensten kunnen bijbrengen in het geheel van de voorgestane onderwijsvernieuwingen. Het zou onlogisch en onverantwoord zijn deze intussen talrijk geworden groep van deskundigen niet bij dit vernieuwingswerk te betrekken. In de beleidsnota, over haar geheel wordt dit ten dele geconcretiseerd, voor andere delen zou dit nog moeten gebeuren, o.m. zou moeten gespecificeerd worden waaruit hun bijdrage zou kunnen bestaan.

Ten tweede is het noodzakelijk dat deze centra en diensten ook reële kansen geboden krijgen om al deze opdrachten aan te kunnen, iets wat momenteel omwille van een verouderde en voorbijgestreefde reglementering sterk bemoeilijkt wordt.

Daarom onderschrijft hij ten volle de door de Minister voorgestane wetswijziging, ofschoon het lid een andere zienswijze heeft over de wijze van programmeren.

Immers waar de Minister ervan uitgaat dat aan de wetswijziging de evaluatie van het PMS-experiment dient vooraf te gaan en de werking van de centra slechts geleidelijk zou uitgebreid worden,

en ten gevolge hiervan over een lange termijn gespreid zou kunnen worden, is dit de klok tot stilstand brengen, zelfs achteruit zetten.

Ook omtrent de omvorming van de **SBO-diensten** tot **PMS-centra**, aldus het lid, stelt de Minister de zaken anders voor dan deze in realiteit zijn.

Er wordt hier verwezen naar de algehele consensus die hieromtrent in de schoot van de Raad voor Studie en **Beroepsoriëntering** tot stand kwam en zijn weerslag vond in een ontwerp van wetswijziging van het koninklijk besluit van 13 augustus 1962. Het lid hoopt dat de Minister met dit unanieme advies, over alle netten en strekkingen heen, zal willen rekening houden, temeer daar de realisatie ervan in de eerste jaren praktisch geen meeruitgaven met zich brengt en een geleidelijke omvorming van de SBO-diensten evenzeer insluit.

De visie van de Minister met betrekking tot het tot stand brengen van een eigen aangepast personeelsstatuut wordt door het lid volmondig onderschreven. Hij beklemtoont dat na meer dan veertig jaar — immers in 1936 kwam de eerste reglementering tot stand — het niets te vroeg is dit te realiseren, temeer daar de syndicale organisaties van beide netten ter zake tot een consensus kwamen.

Hij verhoopt evenwel dat zowel voor het personeel van de officiële als van de gesubsidieerde sector een zeker parallelisme en de gelijktijdigheid van de invoegetreiding zal worden gewaarborgd.

Het zou niet opgaan hier opnieuw een discriminatie tot stand te brengen, daar waar deze, ondanks de wet van mei 1975, nog steeds ten dele is blijven bestaan.

Hetzelfde lid hoopt dat de heer J. Ramaekers, de Minister van alle centra zou zijn, daar waar hij zich niet van de indruk kan ontdoen dat, de Minister volgens de voorliggende tekst het wel eens alleen of te veel voor de officiële centra opneemt.

Wat voor alles moet vermeden worden is dat op grond van evaluatie, bijsturing van de experimenten, betere programmering en dies meer een soort verdragingspolitiek zou worden gevoerd. Verder uitstel van de wijziging van de reglementering werkt alleen schadelijk in op de drievoudige opdracht die alle centra in de nabije toekomst moeten kunnen opnemen : ten eerste een continue ontwikkelingsbegeleiding, waarbij naast de leerlingen, de scholen en leerkrachten, ook de ouders meer betrokken worden; ten tweede voor zover nodig, een crisisbegeleiding en ten derde een systeembegeleiding in de complexiteit die het schoolgebeuren geworden is, welke in een reeks van gevallen zal dienen door te lopen in de verdere beroepsopleiding, beroepswederaanpassing, bij- en herscholing, sociale promotie, e.a., naargelang van het individueel geval. Een eigentijdse, veelomvattende begeleiding, die waard is om ten volle zijn kansen te krijgen.

In ditzelfde perspectief besluit de Voorzitter met volgende vragen :

1. wat houdt de Minister tegen om de door hem opnieuw samengestelde Raad voor SBO opera-

tioneel te maken, via een aanstelling- of installatievergadering ; dit in afwachting van een latere uitgebreidere en meer representatieve Raad. Hiervan zijn pro en contra o.m. de brede syndicale vertegenwoordiging — hoezeer de Voorzitter principieel voorstander is van syndicaten — waardoor te veel de beroepsbelangen en niet zozeer de belangen van centra en diensten prioriteit verkregen. Immers de syndicale rechten kunnen doelmatiger behartigd worden in de geëigende beroepsverenigingen ;

2. hoe ziet de Minister de oplossing van de noodzakelijke training, bijscholing en recyclage van de personeelsleden, die naast een behoefte, ook als een recht voor elkeen moet kunnen gelden, daar waar dit totnogtoe een voorrecht blijft voor het personeel van de officiële centra.

De vormingscentra — in feite bestaan er reeds twee — die thans alleen openstaan voor het Rijkspersoneel, moeten ofwel minstens ontubdeld worden, ofwel geherstructureerd worden zodanig dat ze voor alle netten een oplossing biedea. Mogelijk ligt hierin een kans tot rationalisatie en pluralisme. De vermelde eenzijdige uitbreiding van het vormingscentrum door toevoeging van een documentatieteam kan op zichzelf onderschreven worden, maar vormt t.o.v. hogervermelde gedachtengang een nog grotere discriminatie. Dat dergelijk team met velerlei andere gespecialiseerde instanties als de RVA, het Planbureau e.a. intens hoeft samen te werken om tot een volwaardige op punt zijnde documentatie omtrent studie- en beroepsmogelijkheden te komen wordt volmondig onderschreven. Het behoort tot een van de formele opdrachten van de centra om in alle objectiviteit en neutraliteit aan leerlingen, ouders en leerkrachten hieromtrent betrouwbare informatie bij te brengen.

Dit is een plicht en ook een recht voor alle centra, onafgezien of het om staats- of gesubsidieerde centra gaat. Hier blijft voor de Minister nog een taak weggelegd, waarmee het vertrouwen dat de Voorzitter in de huidige titularis stelt al dan niet zal bevestigd blijven.

Er bestaan, aldus de Minister, thans twee vormen in de psyche-medische sociale sector, nl. : de beroepsoriëntering en de PMS-centra.

De huidige tendens bestaat erin de beroepsoriëntering te integreren in de PMS-centra. Op dit ogenblik is het mogelijk de evaluatie van de experimenten aan te vatten. De verslagen zijn voorhanden en zullen toelaten het wat, het hoe en de verdere evolutie te bepalen. Hier is geen sprake van verdragingspolitiek! Maar het zou niet zinnig zijn voorbij te gaan aan de ervaringen opgedaan in het PMS-experiment, waar de onderzoeken o.m. juist liggen op het uitbseiden van het huidige werkgebied.

Vervolgens deelt de Minister mee dat het wetsoontwerp tot wijziging van de wet van 1 april 1960 betreffende de psyche-medico-sociale centra en diensten voor studie- en beroepsoriëntering klaar is ; dat het ontwerp van nieuw organiek reglement van de PMS-centra ook bijna klaar is en dat aan het statuut van de leden van het technisch personeel thans de laatste hand wordt gelegd.

De Minister hoopt onmiddellijk na Nieuwjaar deze belangrijke documenten te kunnen voorleggen.

Er volgt, aldus de Minister, thans nog een **concertatie** (met o.m. de vakbonden).

De Minister is niet uitsluitend om de **Rijkscentra** bekommerd, zijn aandacht en interesse zijn gericht op alle centra.

Maar net zoals voor de scholen wordt de vrijheid tot het kiezen van de methodes tot het leggen van accenten in de **werkoriëntering** t.a.v. de vrije centra gerespecteerd. De Minister wijst erop dat zelfs de leiding van het vrij onderwijs soms onvermogen is.

Op de suggestie van de Voorzitter een zo groot mogelijk parallelisme tussen de twee netten uit te bouwen, antwoordt de Minister dat de inzet hiervoor van beide zijden moet komen. Hijzelf zal het Schoolpact loyaal en volledig toepassen. Hier kan de door de Hoge Raad voor PMS-Begeleiding en Studie- en Beroepsoriëntering geplande uitbreiding van de huidige Raad voor Studie- en Beroepsoriëntering constructief werk leveren.

Wat het probleem van de verschillende informatiebronnen betreft, antwoordt de Minister dat thans in ieder geval gestreefd wordt naar een betere informatie voor iedereen. De Rijksdienst voor Arbeidsvoorziening b.v. is, aldus de Minister, eveneens bevoegd inzake psyche-medisch-sociale centra en nochtans kan zij geen beroepsmonografieën ter beschikking stellen. Een eerste poging ter zake wordt thans uitgewerkt.

Er zijn beroepen die verdwijnen, er zijn er ook nieuwe die ontstaan.

Zelfs in het Planbureau wordt met geen woord gerept over het onderwijs. Men treft er wel economen, sociologen en dergelijke aan, maar van een kernonderwijs is er geen sprake.

Wat het wetenschappelijk onderzoek hieromtrent betreft herinnert de Minister eraan dat dit sinds 1972 tot de bevoegdheid van de universiteiten behoort.

De Voorzitter heeft, aldus de Minister, verschillende keren gesproken over verdragingspolitiek, o.a. in verband met de Raad voor Studie- en Beroepsoriëntering. De nieuwe samenstelling van de Raad gebeurde reeds begin september 1977. Hij kan echter slechts officieel worden geïnstalleerd nadat hij is verschenen in het Belgisch Staatsblad. Voor het opbouwen van het wetsontwerp en de daarbij horende uitvoeringsbesluiten, evenals voor het opstellen van het personeelsstatuut werden op basis van werkdocumenten voorgelegd door het Kabinet talrijke werkvergaderingen belegd, waardoor tijd zal worden uitgespaard in de komende concertaties.

Een lid meent dat op het vlak van de PMS-centra op deze beleidsnota niet veel aan te merken valt. De Minister, aldus dit lid, volgt de nieuwe tendens en de projecten zijn voor eenieder aanvaardbaar.

Toch wil hij drie opmerkingen formuleren :

1. er is een gebrek aan wetenschappelijk onder-

zoek en een gebrek aan het doorspelen van informatie. Nergens is er sprake van een georganiseerde aanpak van het wetenschappelijk onderzoek in verband met de PMS-centra en de scholen. Dit is een leemte.

Inzake wetenschappelijk onderzoek en wetenschappelijke publikaties blijven onze universiteiten in gebreke. De mening is ontstaan, ook in universitaire kringen — o.m. de Rijksuniversiteit te Gent — dat ter zake weinig wordt gedaan. Men is dus afhankelijk van buitenlandse publikaties die in PMS-termen moeten worden vertaald.

Tevens wijst hij erop dat in PMS-centra heel wat creatieve krachten schuilen, maar deze noch de tijd noch de mogelijkheden krijgen om in samenwerking met de universiteiten iets te realiseren. De schuld ligt op hoger niveau, nl. bij de bestuurlijke organen waarvan weinig of geen stuwkracht uitgaat. Op hoger echelon worden er geen initiatieven genomen. Dat de Minister zich bewust is van het in gebreke blijven van het centraal bestuur blijkt daarenboven duidelijk uit de tekst van de nota waarin de Minister zelf het volgende schrijft :

„Er zijn talrijke kenmerken aanwezig, die wijzen op het ontbreken van bestuurlijke coördinatie bij het verloop van het experiment. Dergelijke kenmerken zijn b.v.: het gebrekkig communiceren van de deelresultaten bereikt in de centra en de diensten van de deelnemende netten, het ontbreken van een model of van modellen waarbinnen het experiment dient te verlopen, het niet voorzien van een evaluatiesysteem, het niet rekening houden met de ervaringen in het buitenland, enz.” ;

2. de vernieuwing van de PMS-centra hangt, aldus dit lid, nauw samen met de vernieuwing van de scholen zelf. Totnogtoe had ieder kabinet, en ieder kabinetslid een eigen visie. Scholen en PMS-centra vergen, mits de noodzakelijke aanpassingen, een continuïteit in het beleid. Dit gebrek aan continue beleidslijn is vooral nadelig voor de kwaliteit van het VSO-onderwijs ;

3. de stedelijke PMS-centra, worden met bestaande discrepanties inzake personeelsbezetting geconfronteerd. Thans bestaan er, aldus hetzelfde lid, qua personeelsbezetting drie systemen :

- a. rijkscentra waar men vroegtijdig het VSO heeft toegepast : deze beschikken over een ruime personeelsbezetting in die zin dat elke VSO-leerling er dubbel telt ;
- b. rijkscentra waar laattijdig het VSO werd toegepast : het personeel is er minder talrijk ; met voornoemde ponderatie van VSO-leerlingen werd geen rekening gehouden ;
- c. gemeentelijke gesubsidieerde centra : van enige ponderatie is hier geen sprake.

De gesubsidieerde centra hebben dus een andere vorm van personeelsbezetting. Uniformisering, aldus dit lid, is nodig. Een aanpassing in de richting van de gesubsidieerde centra moet ernstig worden overwogen.

De Minister antwoordt dat het precies zijn bedoeling is, mits koerscorrecties, een continu beleid te voeren. De Minister voegt eraan toe dat er wel

experimenten hebben plaatsgegrepen, maar dat het deze aan concrete onderwerpen en concrete **werkmethoden** ontbrak. Daarom werd een circulaire met duidelijke richtlijnen aan al de **Rijkscentra** toegezonden op 17 oktober 1977. Aansluitend bij deze circulaire worden nu studiedagen georganiseerd, waarop de ervaringen uit de directe praktijk worden uitgewisseld.

De maatregelen met betrekking tot de **aange-**toonde discriminerende personeelspolitiek werden in een vroegere programmawet opgenomen. De normen inzake personeel zullen, aldus de Minister, worden teruggevonden in het organiek besluit dat in de maak is.

De studiedag die op 25 oktober 1977 werd georganiseerd en waaraan talrijke personeelsleden van de centra deelnamen was op de eerste plaats gericht naar zuiver psychologische achtergronden van onderzoekwerk en niet direct op de dagelijkse praktijk in de centra.

Een lid drukt zijn bekommernis uit in verband met de integratie van de PMS-centra in de scholen zelf. Een beleid moet worden gevoerd om de kinderen zo continu mogelijk te volgen.

Thans worden de kinderen getest in een artificiële sfeer ; meer aandacht voor de kinderen is absoluut noodzakelijk. Zij zouden in hun natuurlijk milieu moeten worden gevolgd.

Een ander lid meent echter wel dat de integratie van de PMS-centra in de scholen zelf ook een groot nadeel kan zijn, nl. dat men gerichte en minder objectieve adviezen zou afleveren. Zo is men in sommige lagere scholen geneigd de kinderen automatisch te richten naar een waaier van aansluitend onderwijs. Deze nadelen wegen echter niet op tegen de pedagogische voordelen.

Samenwerking en rationalisatie moeten in deze sector mogelijk worden.

Tenslotte stelt hij de vraag of het de bedoeling is van de Minister op het vlak van de revalidatiecentra het vorig beleid te handhaven. Kan, aldus dit lid, de brug niet worden gelegd tussen PMS-centra en revalidatiecentra zodanig dat eveneens de thans bestaande gedeeltelijke administratieve overlapping wordt opgevangen.

De Minister is het eens met de integratie van de PMS-centra in de scholen, alhoewel elke begeleidingsinstantie dus de school en het centrum haar autonomie t.o.v. haar specifieke begeleidingsopdracht moet behouden.

Wat de revalidatiecentra betreft, meent hij best te kunnen verwijzen naar de relevante passus uit zijn beleidsnota, waarvan de tekst luidt als volgt :

„Een volwaardige en volledige begeleiding, vanaf het moment van de diagnosestelling tot en met de remediëring en revalidatie, zal ook in de Rijkssector worden uitgebouwd. De Rijks PMS-centra dienen uitgebouwd tot centra met een polyvalente taak ; die benevens de huidige benadering ook instaan voor de specifieke hulpverlening waaronder bepaalde vormen van revalidatie (logopedie, functie-training, e.d.m.) en remediëring (orthopedago-

giek). Voor alle vormen van remediëring waarvoor het PMS-centrum zal verwijzen naar andere instanties zal het PMS-centrum opdrachtgever en coördinator blijven”.

Alleszins werden door enkele circulaires, gepubliceerd aanvang 1977, houdende de aanwezigheid van de leerlingen tijdens de lesuren, problemen geschapen waardoor de revalidatiehandelingen in het gedrang kwamen. In overleg met de betrokken organisaties werd een ontwerp van circulaire opgesteld die in januari 1978 naar de scholen zal worden toegezonden. De bedoeling van de nieuwe circulaire ligt in een beter coördineren van het gehele opvoedingsplan voor de kinderen en terzelfdertijd de overbodige administratieve verwerking door schoolhoofden en door leden van de inspectie uit te schakelen.

F. Het Pedagogisch Hoger Onderwijs

Een lid acht de integratie van de opleiding van de kleuterleidsters, onderwijzers en regenten belangrijk. Betekent dit dan dat de opleiding wetenschappelijk of praktisch zal georiënteerd worden ? Als er sprake is van de beperking van het aantal scholen, welke richting zal deze beperking dan uitgaan ?

Welke zal de relatie zijn tussen de pedagogische centra met de pedagogische hogere instituten enerzijds en de universiteiten anderzijds.

Een ander lid drukt er zijn verwondering over uit dat het aantal pedagogische hogere instituten sterk wordt beperkt. Hij betreurt dit daar het schoolgaande publiek in de normaalscholen vooral bestaat uit studenten die behoren tot de lagere inkomensklassen, wat een bijkomende moeilijkheid vormt gezien de hoge kosten.

Met betrekking tot de op te richten pedagogische centra merkt een lid op dat deze zullen beperkt worden tot één per provincie. Welke zullen de problemen zijn die hieruit voortvloeien ?

Meerdere leden drukken hun bekommernis uit over de beperking van de pedagogische instituten.

Een ander lid, meent zelfs dat het niet nuttig zou zijn de hogere pedagogische instituten te spreiden, gezien het voorziene systeem een zeer sterke concentratie van leerlingen in een bepaalde streek veroorzaakt.

De Minister benadrukt dat een zekere rationalisatie absoluut geboden is. Hij stelt tevens dat in deze materie een degelijke samenwerking tussen de diverse netten mogelijk is. Met betrekking tot deze rationalisatie denkt hij aan het experiment van de industrieel ingenieurs of aan de werkzaamheden in verband met de rationalisering van het secundair onderwijs waar eerstdaags geldige documenten zullen kunnen worden voorgelegd.

Een lid vraagt of er wordt gedacht aan de verlenging van de regentenopleiding en welke problemen dit kan impliceren. Het wenst voorts te weten of het D-diploma zal behouden blijven ge-

zien de bijkomende mogelijkheid diploma's te behalen in het onderwijs voor sociale promotie.

Een ander lid stelt de vraag of de mogelijkheid bestaat het diploma van geaggregeerde te behalen in het onderwijs voor sociale promotie.

Een lid betreurt dat in het ambt van leerkracht het sociaal aanzien van weleer is verloren gegaan. Er is een sterke verandering opgetreden, wat eigenlijk erg is voor het totale **onderwijsgebeuren**. De sociale integratie inherent verbonden aan de onderwijsopdracht vermindert. Daarom is het noodzakelijk dat leerkrachten de kans zouden krijgen na een bepaalde periode te herbronnen in een wat men zou kunnen vergelijken met een sabbatjaar.

Het kernvraagstuk is volgens dit lid hoe **men** de leerkrachten opnieuw sterk kan motiveren tot het uitoefenen van hun ambt. Deze herscholing dient dieper te gaan dan louter bijkomende technische pedagogische opleiding, maar moet vooral gericht zijn op de herwaardering van **het** sociaal statuut van de leraar.

De Minister antwoordt dat uit de diverse opmerkingen en vragen van de leden van de commissie een bepaalde nostalgie blijkt naar de opleidingen in de vroegere normaalschool. Deze bedroeg toen vier jaar en verliep volledig in een atmosfeer die uitsluitend op het verstrekken van onderwijs gericht was. Thans geschiedt dit gedurende twee jaar na de secundaire studies. Deze volstaan niet meer om een degelijke praktijk mogelijk te maken en een goede sfeer te scheppen. Daarom zal de opleiding in twee fasen gebeuren: de eigenlijke opleiding gericht op een degelijke **startpositie** en een bijkomende systematische en permanente begeleiding tijdens de beroepsuitoefening. De inspecteurs zullen hun eigenlijke opdracht, de pedagogische begeleiding van de leraar, terugkrijgen. Hun administratief werk wordt heel wat geringer, zodat zij in feite een verruimd team van pedagogische begeleiders worden.

De **initiële opleiding** moet gericht zijn op de actueel geldende en de onmiddellijk te voorziene **onderwijspraktijk**. Dit betekent dat de beroepsopleiding van de leerkracht moet afgeleid worden uit de structuur en de doelstellingen van de onderwijsvormen waar hij zal functioneren. Grondige **veranderingen** in deze onderwijsvormen moeten dus hun **werkklank** vinden in het pedagogisch hoger onderwijs.

De diverse opleidingsvormen moeten **meer aandacht schenken aan elkaars werkterrein**. De opleiding tot geaggregeerde van het kleuteronderwijs en van geaggregeerde van het lager onderwijs moeten onderling **meer geïntegreerd** worden. Tijdens de aanvangsperiode — het **eerste semester** — moet één gemeenschappelijk studie pakket worden aangeboden. Dit houdt bovendien het voordeel in de definitieve studiekeuze voor één van beide opleidingstypes uit te stellen.

Inhoudelijk zullen de studiën van geaggregeerde **van het lager secundair onderwijs** gericht worden op de **nieuwe methodiek**; klasseraad, evalua-

tie, observatie, oriëntatie, alsook op de nieuwe opvoedingstechnieken als daar zijn: het groepswork, het individueel onderricht, het begeleid en het niet-begeleid zelfstandig werk met leerpakketten, het interdisciplinair onderwijs. Men moet er naar streven dat in de opleiding van de regenten de verplichte koppeling van vakken wegvalt.

Inhoudelijk ook zullen de studiën van geaggregeerde lager secundair onderwijs **meer gericht** worden naar het vernieuwd **beroepssecundair onderwijs**, vooral met het oog op de verlenging van de schoolplicht. Tot op heden werden de regenten bijna uitsluitend voorbereid om les te geven in de algemeen vormende afdelingen van het lager secundair onderwijs. Het **beroepsonderwijs** is **anders**, heeft een eigen mentaliteit, en de leerkrachten moeten daarvan ten volle bewust zijn en niet siutatievremd een ander onderwijsklimaat trachten over te planten.

Onderhandelingen met de vakorganisaties en met de inrichtende machten zijn aan de gang in verband met de plaats van de regent en de licentiaat in het secundair onderwijs.

Tegelijkertijd wijst de Minister erop dat, gezien een systeem van recurrente vorming zal worden ingebouwd er niet aan gedacht wordt de opleidingsduur van de studies van regent te verlengen.

De diploma's die kunnen behaald worden in het onderwijs voor sociale promotie betreffen vooral bijkomende bekwaamheidsbewijzen.

Overgangsmaatregelen voor houders van diploma's van het hoger onderwijs van het **korte type** of van een **kandidaatsdiploma** afgeleverd door een universiteit of door een instelling van het **lange type**, naar **een aangepast tweede leerjaar** moeten voorzien worden. Dit zal dan leiden tot het behalen van een diploma van geaggregeerde lager secundair onderwijs wat de betrokkene zal toelaten te onderwijzen in de vakken vermeld op het basisdiploma.

De diploma's van **geaggregeerde voor het lager secundair** onderwijs moeten **ook** kunnen behaald worden in het onderwijs voor **sociale promotie**, **alsook brevetten** die leiden tot **bijkomende onderwijsbevoegdheid**, aanvullend bij het basisdiploma van geaggregeerde kleuteronderwijs, lager onderwijs en secundair onderwijs.

Na de kandidaturen of de graduaten zal het aldus mogelijk worden een specifieke pedagogische opleiding te volgen in aanvulling bij de op het basisdiploma vermelde vakken. Via het dagonderwijs zal dit 1 jaar vergen, via het onderwijs van sociale promotie 2 jaar.

Een lid merkt op dat alhoewel de opvoeders (studiemeesters) deel uitmaken van de schoolgemeenschap, hun opleiding niet wordt voorzien in de voorliggende nota. De Minister ziet hier de noodzaak niet van in gezien het groot aantal pedagogisch gevormden, wel zal in de opleidingstypes een secretariaatsopleiding ingebouwd worden die daarenboven andere beroepsmogelijkheden zal openen.

Een volgend lid stelt dat de pedagogische opleiding in alle geledingen beneden peil blijft. In feite is het schoolhoofd verantwoordelijk voor een degelijke opleiding, doch beschikt niet over de nodige tijd om deze taak naar wens te vervullen. Daarom stelt het lid voor een selectieambt te creëren. Dit betekent dat leraars met een bijzondere opleiding zouden voorzien in de pedagogische begeleiding van hun jongere collega's, wat meteen een bepaalde continuïteit in de instelling brengt en de noodzakelijke coördinatie bewerkstelligt.

Het is niet zo gunstig dat jonge licentiaten in **pedagogie** onmiddellijk begeleidende functies uitoefenen.

De Minister is het grotendeels eens met dit principe, doch wijst er nogmaals op dat de inspecteurs van een belangrijk gedeelte van hun taak ontlast worden, zodat ze meer aandacht kunnen besteden aan de pedagogische begeleiding van de leerkrachten.

Met betrekking tot de oefenscholen is het volgens een lid noodzakelijk dat andere **splitsings**-normen worden voorzien en dat een ander kader wordt uitgebouwd, **zoniet** ontstaat er een gebrek aan identificatie bij de leerlingen.

De bepalingen betreffende de oefenschool, aldus de **Minister**, beogen nog een verbetering van hun werking door een afwijking van het vroegere systeem. Nieuwe normen worden hier voorzien zodat de beste onderwijskrachten kunnen werken met kleinere klassen.

In antwoord op de vraag van een lid of het nuttig zou zijn de oefenscholen meer te spreiden, antwoordt de Minister dat de controle vanuit de normaalscholen dan onmogelijk wordt en blijft daarom opteren voor een bepaalde centralisatie van deze **oefenscholen** vooral met het oog op het volgen van typelessen.

Rond de nieuw op te richten pedagogische centra zijn meerdere vragen. Deze centra zullen zich noodzakelijk moeten specialiseren en zullen de nodige aandacht dienen te besteden aan research die concreet bruikbaar is (pedagogische vernieuwingen b.v.). Misschien, zegt de Minister, kunnen het Rijk en de vrije gesubsidieerde sector hier in de toekomst samenwerken, eens een akkoord bereikt is over de eigenlijke inhoud en functie van deze centra.

Deze centra dienen te zoeken naar een nieuwe onderwijsmethodiek, het begeleid en niet-begeleid werken met leerpakketten e.d., wat heel wat kosten met zich 'brengt. Daar de verschillen tussen de diverse netten niet zo groot zijn moet samenwerking op nationaal en provinciaal vlak mogelijk zijn.

Een lid vraagt hoe de toegang tot de studies in de toekomst zal georganiseerd worden. De Minister deelt mede dat hij hier reeds een vernieuwing heeft doorgevoerd. Een document wordt voorgelegd aan de kandidaat-studenten hoger pedagogisch onderwijs, waarin zij op de hoogte gesteld worden van de menselijke vereisten waaraan zij

moeten voldoen. Tevens zal hun meegedeeld worden dat deze een rol zullen spelen in de eindbeoordeling van de kandidaat.

Hierin zullen bijzondere geschiktheden van de leerkracht worden opgesomd worden als o.m. het stemvolume, intonatie, uitspraak en persoonlijkheidsstructuur. Meteen wordt de toelatingsproef tot het normaalonderwijs afgeschaft voor zover het niet gaat over bijzondere technieken.

Met betrekking tot de vrijheid in de samenstelling van de lesrooster wijst een lid erop dat concurrentienormen en -vormen sterk in de hand kunnen gewerkt worden. Op korte tijdsspanne is dit bijzonder gevaarlijk voor de opleiding.

De vrijheden van de inrichtende machten kunnen inderdaad een bepaald gevaar betekenen, aldus de Minister, doch de autonomie van de schoolgemeenschap moet bewaard blijven. Een minimum en maximum aantal lesuren per week zal worden bepaald alsook de verplichte vakken en het aantal uren eraan besteed. Dit is een fundamentele optie en wij moeten vertrouwen dat er aldus geen misbruiken zullen ontstaan via een verscherpte concurrentie.

Een lid wijst erop dat de geaggregeerden van het lager secundair onderwijs volgens dit document meer gericht zullen worden naar het vernieuwd beroepssecundair onderwijs. Hij wenst te weten door wie de aldus ontstane open functies in het lager secundair onderwijs zullen opgevangen worden. Het lid twijfelt aan de kwaliteit van het aggregaat voorzien aan de universiteiten. De beleidsnota voorziet hieromtrent geen bepalingen. Hij stelt dan ook voor na de eigenlijke universitaire opleiding de optie pedagogie te voorzien om de huidige zwakheden van het systeem op te vangen.

In antwoord hierop deelt de Minister mee dat over het aggregaat gehandeld wordt in het hoofdstuk Hoger Onderwijs en dat een ontwerp met betrekking tot het aggregaat klaar is dat tegemoet komt aan de verzuchtingen van de leden van de commissie.

G. Hoger Onderwijs en Wetenschappelijk Onderzoek

Een lid stelt vast dat de door de Minister aangekondigde rust in het VSO niet meer terug te vinden is in het beleid voor het hoger onderwijs.

De Minister stelt een ambitieus programma voor, waarachter hij in grote mate kan staan. Omwille van de noodzakelijke samenwerking tussen het Parlement en de Regering vraagt dit lid dat de leden van de Commissie de aan de diverse adviesorganen overgezonden documenten in de toekomst, eveneens ter informatie zouden ontvangen.

Vorige jaren werd de klemtoon in het beleid vooral gelegd op de rem van de aangroei van de financiële middelen.

De parlementsleden van de meerderheid hebben dit gesteund, waardoor automatisch werd aanvaard dat een rem op de autonomie werd ingebouwd. Een rem op de autonomie is logisch wanneer het financiële problemen betreft. Voor de kwalitatieve problemen echter (open universiteit, organisatie van de rijksuniversiteiten e.d.) die de Minister nu wil wijzigen is deze rem op de autonomie niet te verrechtvaardigen. De poging tot uniformisering bij voorbeeld met betrekking tot de academische graden waarin de Minister zich beperkt tot het Belgische kader, zonder rekening te houden met het Europees niveau, behoort aldus het lid, niet tot de directe bevoegdheid van de Minister.

Vervolgens pleit het lid voor het doortrekken van de basisgedachte van het VSO, met betrekking tot een gemeenschappelijk aanvangsjaar, tot het universitair onderwijs.

Hierdoor kan een grotere samenwerking ontstaan tussen het universitair onderwijs en het niet-universitair hoger onderwijs.

Wat de open universiteit betreft meent hij dat een afzonderlijke instelling, niet geïntegreerd in de bestaande universiteiten — een samenwerking met Nederland is toch onwaarschijnlijk — geenszins als oplossing mag worden gekozen.

Vervolgens snijdt hetzelfde lid de problematiek aan van de diverse raden voor het universitair onderwijs.

Dit is een probleem dat samenhangt met het probleem van de culturele autonomie. De oprichting van de Hoge Raad voor het Universitair Onderwijs naast de VLIR verbreekt de eenheid van conceptie.

Zo zal bij voorbeeld voor de op te richten Open Universiteit niet alleen het advies van de Hoge Raad ingewonnen worden maar eveneens dat van de VLIR. Adviesbevoegdheden kunnen niet verspreid worden over concurrerende instellingen. Een opentrekken en democratisering van de VLIR maakt de oprichting van de Hoge Raad overbodig.

Nog hetzelfde lid vraagt dat men bij het opstellen van het nieuwe ontwerp op het aggregaat zich niet zou beperken tot een wijziging van vakken door andere vakken, maar dat men zou overgaan tot structurele wijzigingen, o.m. de opbouw van de leraarsopleiding doorheen de licentie-jaren.

Ten slotte drukt nog hetzelfde lid zijn bekommernis uit over de organisatie van het wetenschappelijk onderzoek aan de universiteiten. Thans is, aldus dit lid, slechts 40 % van het wetenschappelijk personeel vatbaar voor een benoeming in vast verband. Is het ter zake de bedoeling van de Minister de relevante bepaling in de programmawet te wijzigen? Ten gevolge van de verschillende bronnen van financiering, heeft men op het wetenschappelijk onderzoek geen totaalbeeld meer.

Volgens een ander lid is de benadering van het hoger onderwijs voortreffelijk. De universiteiten

beschikken inderdaad over voldoende financiële middelen, het komt er thans op aan de structuren te verbeteren.

Een samenwerking met de VLIR is positief.

Met betrekking tot het probleem van de open universiteit is het duidelijk dat een nieuwe instelling niet nodig is, dat de open universiteit een zaak is van de universiteiten zelf en dat de inzet van de vernieuwing van de onderwijstechnologie zeer dienstig is.

Waar de Minister ter zake stelt dat drie instanties nodig zijn, namelijk de centrale en gedecentraliseerde examencommissie, centrale begeleidingssystemen en de regionale begeleidingsbureaus, meent het lid dat de klemtoon moet gelegd worden op de regionale begeleidingsbureaus.

Met betrekking tot het statuut van het academisch personeel verheugt het lid zich over de voorgenomen verbetering van vastheid van betrekking.

Vervolgens pleit dit lid voor het breken van het klassieke onderscheid tussen wetenschappelijk en onderwijzend personeel. Het onderwijs en onderzoek zijn immers fel verweven zodanig dat een apart statuut tot grote moeilijkheden aanleiding kan geven. De voorkeur van dit lid gaat duidelijk uit naar een eenvormig statuut voor het ganse academisch personeel. Ten slotte breekt hetzelfde lid nog een lans voor één statuut wat het tijdelijk wetenschappelijk personeel betreft. In dit verband wijst hij erop dat zowel het wetenschappelijk personeel van de universiteiten zelf, als deze van de externe fondsen in feite één en hetzelfde werk verrichten.

Nog hetzelfde lid vraagt dan de aandacht van de commissie voor de oprichting van een beperkt wetenschappelijk kader voor onderwijsdienstverlening. Zo meent hij dat de taalleraars eveneens best het statuut van onderwijsdienstverlening zouden verkrijgen. Zij zijn immers geen hoogleeraars maar leren net zoals in het secundair onderwijs een taal aan. Voor zover nodig, wijst het lid er nog op dat zijn visie ter zake strookt met een suggestie van de VLIR.

Met betrekking tot het wetenschappelijk onderzoek betreurt het lid dat dit onderzoek in deze beleidsnota onderbedeeld werd. Hij vraagt dan ook meer aandacht voor het wetenschappelijk onderzoek verricht binnen en gefinancierd door de universiteiten.

In verband met de toegang tot de universiteit voor de eerstejaarsstudenten vat hetzelfde lid zijn visie ter zake als volgt samen:

- het afschaffen van het maturiteitsexamen is positief ;
- van een numerus clausus is hij resoluut tegenstander ;
- mits betere voorlichting moet de toegang tot de universiteiten vrij blijven ;
- testen met een duur van één maand zijn geenszins waterdicht ;
- de overgang van niet-universitair onderwijs naar universitair onderwijs en vice versa is

niet alleen nodig maar moet daarenboven soepel kunnen gebeuren ;

- een polyvalente eerste kandidatuur (b.v. van de groep natuurwetenschappen) zou degelijke resultaten kunnen opleveren.

Met betrekking tot de samenstelling van de programma's pleit nog steeds hetzelfde lid voor het toelaten van experimenten.

Tot slot stelt het lid vast dat de democratisering van het hoger onderwijs in het Vlaamse land niet alleen stilstaat maar zelfs terugt.

Met betrekking tot de open universiteit antwoordt de Minister dat het zijn bedoeling is deze open universiteit binnen de universitaire instellingen te houden.

De centrale dienst, te vergelijken met de **PMS**-centra voor de overige onderwijsniveaus, kan de vragen centraliseren en nagaan hoever de kandidaten gevorderd en gemotiveerd zijn.

De gewestelijke bureaus zullen in bestaande universiteiten worden gevestigd.

De **Regionale Begeleidingsbureaus** staan in voor de **pedagogische en wetenschappelijke begeleiding** van de kandidaten. Daartoe zullen zij **gebruik maken van** de bestaande universitaire infrastructuur (lokalen, laboratoria, bibliotheken, taallabo's, gespecialiseerde apparatuur, enz.). Deze Regionale Begeleidingsbureaus zullen tevens **beroep doen** op multi-mediatechnieken, als audiovisuele hulpmiddelen, computer-gericht onderwijs, geprogrammeerde leerpakketten.

De studenten ingeschreven aan de Open Universiteit zijn **regelmatige universitaire studenten** die **in aanmerking** dienen te worden genomen voor het bepalen van de **werkingskosten** van de universitaire instellingen.

In dit verband kreeg de VLIR de opdracht **onder** de verschillende universiteiten een akkoord uit te werken, inzake de specialisatie die iedere universiteit op zich zou nemen. Er wordt voorzien dat in eerste instantie het aantal studieprogramma's zeer beperkt zal worden gehouden en dat een zelfde programma slechts eenmaal zal worden georganiseerd. Thans bestaan te Brussel, Antwerpen en Leuven, reeds structuren die de oprichting van een open universiteit fel zullen vergemakkelijken. De bestaande diensten zijn vooral gericht op het verlenen van hulp aan studenten uit de [eerste kandidatuur. Moderne middelen, b.v. computers laten toe de studenten bij te werken.

In bepaalde universiteiten wordt buitengewone belangstelling gehecht aan de begeleiding van werkstudenten. De open universiteit is uiteraard reeds een verdere stap.

Met betrekking tot het wetenschappelijk personeel is het de bedoeling van de regering de thans door de wet voorziene grens van 40 % vaste benoemingen bij het wetenschappelijk personeel gevoelig op te trekken. Gedurende een periode van vijf jaar zouden ieder jaar 5 % van de **niet-benoemde** leden van het wetenschappelijk personeel voor een vaste benoeming in aanmerking

komen, zodanig dat men, zonder afvloeiing, tot 53 % zou komen na 5 jaar.

In verband met de polyvalente vorming verklaart de Minister eveneens de mening toegedaan te zijn dat de eerste kandidatuur polyvalent zou moeten zijn.

Dit idee heeft in de universitaire middelen reeds heel wat ingang gevonden. Het aantal mislukkingen in eerste kandidatuur zou men moeten trachten te verminderen.

Het probleem van de democratisering van het universitair onderwijs hangt nauw samen met de ganse problematiek van de studietoelagen en studieleningen. De Minister wijst erop dat de universitaire studietoelagen met 5 % zullen stijgen en deze van het NUHO zelfs met 23 %, zodanig dat de discriminatie tussen beide in grote mate verdwijnt.

In tegenstelling met sommige commissieleden en in verband met de oprichting van een Hoge Raad wenst de Minister eveneens medezeggenschap van de ganse gemeenschap wat de kwalitatieve aspecten van het universitair onderwijs betreft. De gemeenschap moet ook kunnen meepraten over de studieprogramma's. Ter illustratie stelt de Minister dat voor vele studenten uit de faculteit geneeskunde het „apostolaat” van hun toekomstig beroep bijna volledig verloren is gegaan en velen slechts belangstelling vertonen voor de gunstige financiële perspectieven en de titel aan het beroep van geneesheer verbonden.

Voor de Minister is het belangrijk dat de Hoge Raad gecreëerd wordt, omdat deze Hoge Raad in zijn samenstelling een weergave zal zijn van de gemeenschap.

Zijn samenstelling zal, vergeleken met deze van de op dit ogenblik bestaande Vaste Commissie van de Academische Graden en de Universitaire Examens, Commissie van Rectoren, genoemd, meer democratisch zijn. De Hoge Raad **zal** Rectoren bevatten, vertegenwoordigers van het onderwijzend personeel, vertegenwoordigers van het wetenschappelijk personeel — mogelijk studenten —, alsook vertegenwoordigers van de economische en sociale milieus, waarbij dient opgemerkt dat enkel in de Hoge Raad kunnen zetelen personen die reeds van een Raad van Beheer van een Universiteit deel uitmaken.

De Hoge Raad zal **advies** geven **over alle problemen** inzake universitair , onderwijs die onder de bevoegdheid vallen van het Parlement. Zijn oprichting moet dus door Kamer en Senaat worden voorzien in tegenstelling met de Vlaamse Interuniversitaire Raad die opgericht werd door de Cultuurraad en ook van deze Raad zijn bevoegdheid bekomen heeft.

Gezien de Hoge Raad bevoegd zal zijn over de universitaire problemen die volgens artikel 59bis van de Grondwet unitair gebleven zijn zal er **één enkele** Hoge Raad voor het Universitair Onderwijs opgericht worden, bevoegd voor de twee taalgemeenschappen.

De VLIR is in hoofdzaak een orgaan van de rectoren zelf, bevoegd voor de samenwerking tussen de verschillende universiteiten.

De **Nationale Raad** voor Wetenschapsbeleid is **bevoegd voor** de navorsing; bijhouden van inlichtingen, bevordering en coördinatie van het wetenschapsbeleid, voorstellen voor de financiering van het wetenschappelijk onderzoek, middelen tot verspreiding van de resultaten, adviezen betreffende de deelname van België aan het internationaal wetenschappelijk werk.

Met betrekking tot het nieuwe ontwerp in verband met het aggregaat verklaart de Minister dat hij zich gesteund heeft op het oude ontwerp **Claes-Hurez**, en daarbij rekening houdend met de reeds vroeger ingediende amendementen en de in de commissies van Kamer en Senaat reeds uitgeoefende kritiek, alsmede met de adviezen **uitgebracht** door de Vaste Commissie der Rectoren. Een grotere aandacht zal daarenboven worden geschonken aan de reële onderwijspraktijk.

In antwoord op de vraag van een lid deelt de Minister mede dat de cumulregeling voorzien bij wet integraal van toepassing is op de universiteiten en ook alzo toegepast wordt.

Met betrekking tot het verkiezingsstelsel van de rectoren en **vice-rectoren**, zegt de Minister, dat het de bedoeling is voor de Rijksuniversiteiten tot een nieuw verkiezingsstelsel te komen. In het verleden is immers **gebleken** dat de verkiezingen zeer stroef verliepen, en soms tot geen resultaat leidden.

In verband met het gestelde **democratiserings**proces wat de Vlaamse universiteitsstudenten betreft, meent een lid dat dit vooral te wijten is aan een gebrek aan interessante financiële toekomstperspectieven. Studenten uit de zwakkere **inkomensklassen** komen dan ook niet meer zo vlug in aanmerking voor het volgen van universitaire studies. Het lid pleit dan ook voor het invoeren van een „trekkingsrecht” inzake de toegang tot het hoger onderwijs. Hij meent tevens dat een kaderwet ter zake noodzakelijk is. Iedere staatsburger, aldus nog dit lid, zou in zijn leven over een aantal credits moeten beschikken. De democratisering zou aldus reëler zijn.

Vervolgens pleit ditzelfde lid voor een duidelijke bevoegdheidsafbakening tussen de Hoge Raad en de VLIR. Met de visie van de Minister dat de VLIR complementair is, kan dit lid het niet eens zijn. Hij meent dat thans reeds een oververzadiging van inspraak bestaat en een teveel aan raden negatief werkt.

De Minister legt nogmaals de nadruk op het feit dat er geen bevoegdheidsconflict kan ontstaan gezien het onderscheiden wetgevende organen zijn die hun bevoegdheid doorspelen.

De uitbreiding van de examencommissies van de Staat voor het universitair onderwijs en het afschaffen van het onderscheid tussen wetenschappelijke en wettelijke graden juicht het lid ten volle toe.

Wat nog de afbouw van de verouderde structu-

ren betreft, is dit lid de mening toegedaan dat de faculteiten verantwoordelijk moeten zijn voor de leeropdrachten en de departementen voor het onderzoek.

Hij verklaart dan ook voorstander te zijn om na de kandidaturen de weg naar het onderwijs en deze van de wetenschappelijke carrière te laten opsplitsen, een stelling waarin hij verschilt van mening met andere leden van de commissie.

Vervolgens verheugt hij zich over de interesse van de Minister voor de mondelinge en schriftelijke taalvaardigheid: een fundamentele opdracht van het secundair onderwijs die aan de universiteit moet verder gezet worden. Taallabo's kunnen hier een belangrijke rol spelen.

Nog hetzelfde lid verklaart dan eveneens voorstander te zijn van een polyvalente kandidatuur, gekoppeld aan het afschaffen van de maturiteitsproef.

Het lid vraagt dan de nodige aandacht van de commissieleden voor de diensten voor studieadvies (b.v. bij de VUB of bij het Rijksuniversitair Centrum Limburg). Het zou nuttig zijn mochten sommige adviezen eveneens concreet worden omgezet.

Nog hetzelfde lid verklaart dan eerder huiverig te staan tegenover de samenwerking tussen nijverheid en universiteit. Hij verklaart eerder te pleiten voor een pedagogische reorganisatie, dit in tegenstelling tot de Minister die meent dat een bestendig contact met de industrie van levensbelang is voor de universiteiten. Sommige universiteiten staan achterop t.o.v. bestaande nijverheden. Een universiteit moet niet alleen wetenschappelijk maar ook dienstverlenend zijn t.o.v. de gemeenschap.

In de repliek op het warm pleidooi voor de afbouw van alle onderzoek dat buiten het normale overleg gebeurt in het wetenschappelijk onderzoek, van nog steeds hetzelfde lid, verklaart de Minister zich terdege bewust te zijn van de wantoestanden ter zake. Initiatieven die reeds lang moesten vol eindigd zijn lopen nog steeds. Zo is men bij voorbeeld nog druk bezig met de studie van de Bantoetaal.. . De lijst van onderzoek wordt nu punt voor punt nagekeken. Het is de bedoeling van de Minister in deze sectoren de nodige miljoenen te vinden voor o.m. bepaalde pedagogische opdrachten van Nationale Opvoeding.

Een ander lid waarschuwt toch tegen de conceptie dat men alleen utilitaire onderwerpen zou behandelen. Precies dit onderscheidt ons van dictatoriale maatschappijen.

Een ander lid stelt dat verleden jaar de universitaire problematiek door de toenmalige Minister van Wetenschapsbeleid alsmede door de Vaste Raad van Wetenschapsbeleid eveneens grondig onder de loep werd genomen. Wie doet nu eigenlijk wat in dit land?

In verband met de kwalitatieve evolutie wijst dit lid erop dat slechts 33 % van de studenten hoger onderwijs, hun studies normaal beëindi-

gen (polytechnici niet inbegrepen). Er zouden maatregelen moeten worden getroffen om die situatie te saneren.

Verder merkt hij nog op dat het secundair onderwijs steeds slechtere resultaten oplevert, dat minder studenten borg staan voor betere resultaten en dat een betere begeleiding ingevolge het systeem van ingangsexamens in de faculteit toegepaste wetenschappen tot betere resultaten leidt.

Het volstaat volgens hem niet het **maturiteits**-examen af te schaffen; indien naar geen zinvol alternatief wordt gezocht.

Verder vraagt hij zich af of het inderdaad de bedoeling is van de Minister de ingenieursstudiën, deze van de studenten in de rechten en in de geneeskunde met één jaar te verminderen. Een duidelijke beleidsvisie en volledige informatie is dringend noodzakelijk.

Tot slot meent hij dat hoogleraars niet noodzakelijk over een kern van wetenschappelijke onderzoekers moeten beschikken en dat het inter-universitair onderzoek moet worden aangemoedigd.

In verband met de herstructureringspunten meent een ander lid dat verouderde structuren moeten worden weggewerkt (b.v. academische raad).

De vraag kan nochtans worden gesteld of het niet gevaarlijk is bestaande scholen met grote reputatie af te schaffen?

Met betrekking tot de taak van de universiteiten mag een goede relatie industrie-universiteit geen reden zijn om minder aandacht te schenken aan de zuiver wetenschappelijke taken van de universiteiten. Tot slot meent dit lid dat de assimilatie van de diploma's technisch ingenieur zo soepel mogelijk moet gebeuren. Het **stellen** van bijkomende voorwaarden is irrelevant.

In verband met de problemen door de beide voorgaande leden gesteld antwoordt de Minister dat het wetenschappelijk onderzoek normaliter ook tot resultaten moet leiden, dat het ministerieel initiatief inzake wetenschappelijk onderzoek aan een grondig onderzoek moet worden onderworpen (coördinatie tussen de verschillende ministers is hiervoor noodzakelijk); en dat men door afschaffing van verouderde structuren, (b.v. leerstoelen) ondermeer kan beletten dat professoren eigen kernen van wetenschappelijke onderzoekers monopoliseren.

In de plaats van de leerstoelen zullen **departementen** kunnen opgericht worden. Elk departement zal een domein van de wetenschappen omvatten dat breder moet gezien worden dan de discipline van een leerstoel. Het oprichten van departementen zal ertoe leiden te komen binnen de universiteit tot een **algemene conceptie** „per bijzonder domein van de wetenschap”. Dit zal ook en vooral het wetenschappelijk onderzoek over de tak van de wetenschappen ten goede komen. Het is noodzakelijk dat alle leden van het onderwijzend personeel en alle leden van het wetenschappelijk personeel hierbij betrokken worden.

Wat het afschaffen van bepaalde instellingen betreft, dit zal geschieden via een integratieproces.

In verband met de werking van de **assimilatie**-commissie voor de technische ingenieurs verklaart de Minister zich bij de richtlijnen te hebben gesteund op de commentaar bij artikel 8, § 2 van de wet van 18 februari 1977 namelijk het verslag van de Kamer van Volksvertegenwoordigers, document 40 van 16 juni 1976, blz. 76, dat luidt als volgt: „In verband met het begrip ‘nuttige ervaring’ wordt verklaard dat algemeen wordt beschouwd als nuttig, de ervaring opgedaan tijdens de periode doorgebracht hetzij in een dienst, of in een openbare of in een privé-instelling, hetzij in het onderwijs, hetzij in een vak of in een beroep wanneer de uitgeoefende activiteiten **gedurende** deze tijd bijgedragen hebben tot de verbetering van de vorming, gewaarborgd door het diploma wanneer de assimilatie aangevraagd wordt, en geciteerd zijn in de uitbreiding van deze vorming.”

Wat het wetenschappelijk onderzoek en het statuut van de onderzoekers betreft, is een koninklijk besluit in voorbereiding dat binnen elke universiteit een onderzoekraad zal oprichten. Deze onderzoekraad zal zijn Raad van Beheer adviseren. Het nemen van dit koninklijk besluit behoort tot de bevoegdheid van de Minister voor Wetenschapsbeleid. Via het tweede deel van dit besluit zal een gelijkwaardig statuut voor de parallelle vorsers worden ingevoerd.

Voor zover nodig herinnert de Minister eraan dat voor het wetenschappelijk personeel, gefinancierd door externe bronnen, de vastheid van betrekking moeilijk te waarborgen is.

Het afschaffen van de leerstoel impliceert ook een **nieuwe regeling voor de benoeming** tot gewoon hoogleraar. Aan de Rijksuniversiteiten is de benoeming tot gewoon hoogleraar immers afhankelijk van het bestaan van een leerstoel. Daarom zal in de loopbaan van het onderwijzend personeel een hiërarchie worden ingebouwd (docent, hoogleraar, gewoon hoogleraar) met minimaal te eerbiedigen termijnen. Andere **criteria** zullen ook opgelegd worden voor **volledige betrekkingen**, b.v. leeropdrachten van tenminste 6 u. per week, waarbij seminaries, oefeningen en practica slechts voor gedeeltelijke prestaties meetellen.

Inzake het optrekken van het aantal uren leeropdracht voor gewoon hoogleraren (6 uur) kan er worden op gewezen dat bepaalde universiteiten reeds aan dit criterium voldoen.

Nog een ander lid vraagt dan de nodige aandacht voor de taalkaders in het wetenschappelijk onderzoek. De toestand van de Vlamingen kan en moet worden verbeterd. De pariteit moet zo snel mogelijk worden bekomen. Hierop antwoordt de Minister dat de pariteit inzake de taalkaders van een zeer nabije toekomst is. Via vacatures zal onmiddellijk het evenwicht kunnen worden hersteld.

Tot slot verklaart de Minister op de vraag van een lid dat een ontwerp van decreet betreffende de Antwerpse universitaire samenwerking in

voorbereiding is. Het voorontwerp werd door de bevoegde coördinatiecommissie reeds onderzocht. De raden van beheer van de drie Antwerpse universitaire instellingen gaven eveneens reeds advies. De werkgroep ad hoc hield in de mate van het mogelijke met deze adviezen rekening. Het advies van de Antwerpse parlementaire commissie moet nog worden ingewonnen. De instellingen zullen tenslotte hun akkoord betuigen over de inhoud van en de commentaar bij het decreet alsmede met de overdracht van de bevoegdheden die in het ontwerp zijn voorzien.

H. Het tewerkstellingsbeleid

In verband met de tewerkstelling stelt een lid volgende vragen. Er is een statistiek verstrekt in de beleidsnota, doch uit recente parlementaire vragen blijkt dat de toestand nog verergerd is. Het lid vindt de concrete voorgestelde maatregelen waardevol en is het er volledig mee eens. In het onderwijs is de werkloosheid niet van conjunctuurele factoren afhankelijk, maar wel van demografische. Is het niet mogelijk vanuit de demografische gegevens behoeftenschema's voor het onderwijs op te stellen en dit op korte en middellange termijn?

Op basis van statistieken van de geslaagden, van bepaalde evoluties e.d.m. moet er informatie kunnen worden gegeven, zodat er door studenten betere keuzen kunnen gemaakt worden.

Verder is er sprake over „enkele” voorstellen waarmee de Regering zich akkoord heeft verklaard. Welke zijn de eventuele andere maatregelen en wanneer en hoe worden die gerealiseerd?

Zelf geeft het lid nog een drietal suggesties met het oog op de verbetering van de tewerkstelling.

1. Op 1.g.1976 werd het zogenaamde genadejaar afgeschaft. Hierdoor zijn ettelijke instellingen, door allerlei omstandigheden, gedwongen geweest hun deuren te sluiten. Zou het niet wenselijk zijn met het oog op de tewerkstelling, deze maatregel terug in te voeren?
2. De aanwervingsstop in de P.M.S.-centra kan misschien best worden opgeheven.
3. Door een beslissing van Minister Decroo, (d.d. 23.4.1976) werd het inrichten van klasraad of directieraad ingesteld in het T.O., waardoor het recht op telkens 2 subsidieerbare uren ontstaat.

Deze maatregel zou i.p.v. facultatief, verplicht moeten worden. Indien de verplichting algemeen wordt, dan zou daaruit een aanzienlijke tewerkstelling voortvloeien.

Een ander lid wenst i.v.m. de tewerkstelling volgende punten aan te stippen:

Is het niet mogelijk om een uitbreiding van de detachering te voorzien, vanuit de onderwijssector naar het sociaal-cultureel vormingswerk?

De verlenging van de leerplicht brengt ongeveer een 14 000 leerlingen in meer mee. Zou het

niet doenbaar zijn om voor die groep een uitbreiding te voorzien van de opleidingen, waar met betrekking tot sectoren een tewerkstellingstekort is (o.m. sanitair, loodgieterij)? Dit zou een tewerkstellingseffect kunnen meebrengen.

De Minister begint met in zijn antwoord de cijfers van de werkloosheid van oktober 1977 te geven.

In totaal waren er in oktober 73 11 werklozen, waarvan 964 in het hoger middelbaar, 2 280 in het lager middelbaar en ten slotte 3 067 in het lager en voorschools onderwijs.

De stijging is dus aanzienlijk.

De reden waarom in de beleidsnota slechts sprake is van enkele maatregelen, is te vinden in het feit dat we op dat ogenblik nog geen overzicht hadden van het ganse pakket, aldus de Minister. Hij vermeldt o.m. de maatregelen ten gunste van het onderwijs in de Brusselse scholen, versoepeling van het regime hoofdonderwijzer zonder klas, openen van semi-internaten B.O. ook in de Rijkssector. Wat het experiment met de gastarbeiderskinderen o.m. te Genk betreft, is er een inventaris gemaakt, die bijna klaar is, zodat we een overzicht hebben van de thans bestaande behoeften.

Wat betreft de pedagogische experimenten voorziet de Minister dat er daar ook bijkomende tewerkstelling kan bestaan.

De verlengde leerplicht brengt wel een vermeerdering van de tewerkstelling teweeg. De leerplichtverlenging moet echter buiten het probleem van de tewerkstelling worden gehouden: de verlengde leerplicht wordt immers niet ingevoerd omwille van de tewerkstelling, wel om tegemoet te komen aan de rechten van het kind op pedagogische begeleiding.

Wat de vragen om afwijkingen van de schoolnormen betreft, verzekert de Minister dat deze normen soepel, werden toegepast.

In verband met de tewerkstelling heeft het Ministerie voor Arbeid en Tewerkstelling thans aan Nationale Opvoeding lijsten van kandidaat-leraars opgevraagd ten behoeve van de dertig herscholingscentra die thans via de RVA worden opgericht.

De Minister vindt dit een moeilijk probleem: het zou immers zo moeten zijn dat men hier leerkrachten met ervaring zou moeten bewegen om die opdrachten te aanvaarden i.p.v. er pas afgestudeerden aan te zetten.

Bovendien rijst het probleem van de financiële gevolgen van deze vorm van parallel onderwijs.

In verband met de wervingsstop bij de PMS-centra verzekert de Minister dat men thans de laatste hand legt, samen met een wijziging van de wetgeving ter zake, aan een vernieuwd organiek reglement van deze centra alsmede een personeelsstatuut. Eens dit voor mekaar, kan men ook in die sector overgaan tot een aanwerving van nieuw personeel.

De verplichting tot het organiseren van **klaseraden** en directieraden in het T.O. bestaat: in het Rijksonderwijs. In de andere netten is de Minister echter niet bevoegd om de uitvoering van deze mogelijkheid verplicht op te leggen.

In verband met het detacheren van **onderwijs**-personeel naar de sociaal-culturele sector antwoordt de Minister dat dit wel belangrijke financiële implicaties met zich brengt, en dat het dan al bij al nog beter zou zijn om maatregelen te nemen binnen het onderwijs zelf.

De vraag over de prognoses vindt de Minister terecht, maar het is zeer moeilijk om juiste en goed afgewogen prognoses te maken met het weinige statistische materiaal dat thans bestaat.

Een werkgroep van de universiteit Leuven heeft in dat verband ervaren hoe moeilijk dit is.

Een lid repliceert hierop dat het toch moet mogelijk zijn op korte termijn prognoses te maken voor de tewerkstelling in het onderwijs zelf, aangezien de tewerkstelling niet afhangt van conjuncturele gegevens, maar wel van demografische elementen en van de gegevens waarover het Ministerie normaal beschikt zoals pensionering, mutatie, afvloeiing en aantal leerlingen.

1. Logistieke problemen

Een lid stelt het probleem van de leegstaande scholen ingevolge bepaalde demografische evoluties: het komt voor dat (in de verschillende netten) ganse gebouwen vrij komen te staan. Het betrokken lid kent in dit verband het voorbeeld van een school uit het vrije net, dat thans bouwplannen heeft, omdat het tevergeefs heeft getracht een schoolgebouw, dat leeg stond en dat toebehoorde aan het rijksnet, te betrekken via een huurcontract.

Het betrokken lid vindt dat de nodige soepelheid vanuit alle netten zou moeten aan de dag worden gelegd om zulke toestanden te vermijden.

Een ander lid wil weten wat er met de zogenaamde typeplans voor schoolgebouwen, **type**-plans die naar verluid „met veel zorg werden ontworpen”, gaat gebeuren.

Verder wil het betrokken lid weten of de planning in verband met het bouwen en moderniseren van rijksschoolgebouwen reeds klaar is. Die planning werd beloofd tegen eind december 1977.

De Minister antwoordt op dit laatste punt dat dit rapport inderdaad op de voorziene datum

klaar was. Wat de typeplans betreft hierover kan hij slechts zeggen dat deze zeer weinig worden gebruikt.

Vervolgens wijst een lid op de moeilijkheden van de internaten van het vrije net. Er kan voorzien worden dat binnen een vijftal jaren deze vrije internaten quasi onleefbaar zullen worden wegens de zeer grote personeelskosten. Het lid wijst erop dat deze internaten een sociale functie hebben vooral voor de gezinnen die uiteen gaan of voor gezinnen die beroepshalve aangewezen zijn op het toevertrouwen van hun kinderen aan internaten.

De Minister repliceert dat de **Schoolpactcommissie** eertijds heeft geweigerd meer subsidies toe te kennen en dat het probleem binnen de schoot van deze commissie opnieuw kan worden gesteld.

Aangaande de pensionering wil een lid weten waarom de leerkrachten uit het middelbaar en het technisch onderwijs afkomstig, en die toch hetzelfde werk doen in het VSO, niet op dezelfde manier worden behandeld.

De ene categorie wordt gepensioneerd op 55 jaar en andere op 60 jaar.

Is ter zake geen maatregel tot gelijkschakeling aangewezen?

De Minister gaat akkoord met de grondidee, en zal de modaliteiten daartoe nader bekijken; deze intentie komt overigens duidelijk in de **beleidsnota** naar voor.

Ten slotte drukt de Minister nog zijn bekommernis uit omtrent het probleem van het Schoolgebouwenfonds.

Het is een oud en ingewikkeld probleem en hij heeft nog geen klaar inzicht in de verschillende concrete modaliteiten, die tot een oplossing kunnen leiden.

Hij kan daarover dus moeilijk nu concrete uitspraken doen. Een bijkomend probleem in verband met dit Fonds vormt een mogelijke annulering van gedane benoemingen bij het Schoolgebouwenfonds via een arrest van de Raad van State.

De Voorzitter hoopt dat de Minister de vele problemen optimaal zou kunnen oplossen en drukt de wens uit dat de commissie voor onderwijs van de Cultuurraad daaraan, in dezelfde constructieve geest waarmee deze beleidsnota werd besproken, zal meewerken.

De Verslaggever,

W. DEMEESTER-DE MEYER

De Voorzitter,

W. MESOTTEN